

Kadernota 2020-2023

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE.....	2
1. INLEIDING EN SAMENVATTING.....	3
1.1 Inleiding.....	3
1.2 Context en uitgangspunten.....	3
1.3 Beeld meerjarenperspectief Beleids- en Financiële begroting 2019-2022.....	5
1.4 Algemene Autonome ontwikkelingen en ontwikkelingen bestaand beleid.....	5
1.5 Ontwikkeling financieel (meerjaren)perspectief.....	5
1.6 Perspectief Grondexploitatie.....	7
1.7 Gemeenten 2024 Ontwikkelingen en opgaven 2020-2024.....	7
1.8 Samenvattend voorstel.....	8
2. PROGRAMMA'S.....	10
2.1 Programma Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid.....	10
2.2 Programma Leefomgeving.....	11
2.3 Programma Samenleving.....	15
2.4 Bedrijfsvoering.....	20
3. PERSPECTIEF GRONDEXPLOITATIES.....	23
3.1 Inleiding.....	23
3.2 De resultaten en de voortgang.....	23
4. FINANCIEEL (MEER)JAREN PERSPECTIEF.....	26
4.1 Inleiding.....	26
4.2 Financieel perspectief beleid- en financiële begroting 2020.....	26
5. BEGROTINGSRICHTLIJNEN.....	39
BIJLAGE 1 OVERZICHT BELEIDSWENSEN CUP EN SPP.....	43

1. INLEIDING EN SAMENVATTING

1.1 Inleiding

Hierbij bieden wij u de Kadernota 2020-2023 ter vaststelling aan.

De kadernota is bedoeld om een integrale afweging te maken van de beleidsambities uit het raadsakkoord op hoofdlijnen 2018-2022, die door ons zijn vertaald in het collegeuitvoeringsprogramma (afgekort CUP), afgewogen tegen de beschikbare financiële middelen in deze periode. Ook de externe autonome ontwikkelingen en ontwikkelingen in bestaand beleid worden geschetst. De kadernota bevat de kaders voor de begroting 2020 en de meerjarenbegroting 2021-2023.

De toelichting op de bijstelling van het meerjarenperspectief op basis van externe autonome ontwikkelingen en ontwikkelingen in bestaand beleid is opgenomen in de hoofdstukken 2. Programma's en 4. Financieel meerjarenperspectief.

De grondexploitaties komen in hoofdstuk 3 aan de orde. Tot slot worden de richtlijnen en kaders aangegeven voor het opstellen van de Beleids- en financiële begroting voor 2020 en de meerjarenraming 2021-2023 (hoofdstuk 5).

Dit hoofdstuk bevat een samenvatting van de kadernota.

Met deze kadernota wordt voldaan aan hetgeen in de door uw raad in 2016 vastgestelde Financiële verordening is geregeld.

1.2 Context en uitgangspunten

Deze kadernota bevat een overzicht van alle beleidswensen (met de financiële consequenties), voortvloeiende uit het door uw raad vastgestelde Raadsakkoord op hoofdlijnen 2018-2022, dat wij vertaald hebben in een collegeuitvoeringsprogramma (CUP). Dit collegeuitvoeringsprogramma is in uw raad besproken op 11 maart 2019. Bij de vaststelling van het collegeuitvoeringsprogramma hebben wij aangegeven dat er sprake is van een mismatch tussen ambities en beschikbare middelen. Deze mismatch is ook door uw raad onderkend. Op basis van de oordeelsvormende bespreking is nog niet gekomen tot een prioritering. In deze kadernota doen wij u voorstellen hoe een deel van de uitgesproken ambities tot uitvoering gebracht kan worden, in het licht van de financiële mogelijkheden.

In de context van de ambities, voortvloeiende uit het raadsakkoord hebben wij een strategisch personeelsplan (SPP) opgesteld.

Het SPP is een vertaling van een onderzoek naar de toekomstige kwalitatieve en kwantitatieve personeelsbehoefte op basis van:

- a. De politiek-bestuurlijke ambities zoals verwoord in het CUP;
- b. De strategielijnen van onze gemeente: dienstverlening, participatie, gebiedsgericht werken en de digitale transformatie
- c. De benodigde kwaliteit en kwantiteit binnen de bedrijfsvoering van de organisatie.

Bij het onderdeel bedrijfsvoering wordt specifiek ingegaan op de achtergronden van het SPP.

Uitgangspunten in deze kadernota zijn verder:

1. Vaststelling van de algemene begrotingsrichtlijnen.
2. Actuele beleids- en budgettaire ontwikkelingen (externe autonome ontwikkelingen en autonome ontwikkelingen bestaand beleid), die verwerkt (moeten) worden in de ontwerpbegroting 2020.
3. Schetsen van het financieel meerjarenperspectief, inclusief de uitkomsten van de meicirculaire.

Sinds de vaststelling van de (meerjaren)begroting 2019-2022 zijn er – zoals jaarlijks - een aantal autonome ontwikkelingen (extern en in bestaande beleid) die op de gemeente afkomen. Deze zorgen voor mee- en tegenvallers, waarop we in beperkte mate invloed kunnen uitoefenen. Deze ontwikkelingen maken wij in deze kadernota inzichtelijk.

In deze kadernota zijn de financiële consequenties van het door uw raad vastgestelde raadsakkoord op hoofdlijnen 2018-2022, dat wij vertaald hebben in een collegeuitvoeringsprogramma (CUP), opgenomen.

Meicirculaire 2019

De uitkomsten van de Meicirculaire 2019 zijn verwerkt in deze kadernota.

De Meicirculaire 2019 laat een positief beeld zien, maar valt tegen. In hoofdstuk 4.2.2 wordt dit nader toegelicht.

Als gemeente zijn wij belast met de uitvoering van wettelijke taken, die het rijk ons deels oplegt. Binnen de financiële kaders krijgen wij weinig ruimte om onze eigen afweging te maken.

Algemeen beeld kadernota

Wij hebben alle beleidswensen, voortvloeiende uit het collegeuitvoeringsprogramma (CUP), het strategisch personeelsplan (SPP) en de overige wensen geprioriteerd in:

- Noodzakelijk nieuw beleid (N): wettelijke noodzaak of onontkoombaar vanwege afspraken
- Gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit (G-HP)
- Gewenst nieuw beleid met gewone prioriteit (G-P) en lage prioriteit (G-LP). In de toelichting hebben wij aangegeven wat het effect is als een beleidsvoornemen een lager dan wel geen budget/prioriteit krijgt toegekend.

In bijlage 1 van deze kadernota is een totaaloverzicht opgenomen van alle beleidsambities uit het CUP en het SPP, onderverdeeld in de verschillende categorieën en de benodigde budgetten. Daarbij zijn ook per onderwerp de effecten aangegeven als er een lager of geen budget beschikbaar komt.

Per categorie en de aangebrachte prioritering is een totaalbeeld van de opgaven die er liggen voor de meerjarenbegroting 2020-2023 gemaakt. Dit is onafhankelijk van het beschikbare resultaat uit de begroting 2019 en de inkomsten uit de meicirculaire 2019. De totale jaarlijkse opgave waarvoor dekking gevonden moet worden bedraagt rond de 3 miljoen euro. Maatgevend voor het zoeken van dekkingsmogelijkheden zijn de jaren 2022 en 2023. Wij hebben verschillende dekkingsmogelijkheden uitgewerkt in de kadernota.

Wij stellen voor de categorieën de externe (algemene) autonome ontwikkelingen, ontwikkelingen algemene uitkering, de ontwikkelingen in bestaand beleid en het noodzakelijk nieuw beleid, inclusief de aangegeven dekkingsmiddelen, als kader te verwerken in de ontwerp(meerjaren)begroting 2020-2023. Om de uitvoering mogelijk te maken dienen een aantal dekkingsmiddelen ingezet te worden. Deze zijn in deze kadernota uitgewerkt.

Als ook rekening wordt gehouden met het gewenste nieuwe beleid met hoge prioriteit dan is er een tekort in het meerjarenperspectief van de Begroting 2020-2023. Aanvullende dekking is noodzakelijk om deze categorie beleid tot uitvoering te brengen. Ook dit is in de kadernota uitgewerkt.

De categorie Gewenst beleid, midden en lage prioriteit (G-P en G-LP) en de p.m. posten, worden gelet op de omvang van de opgaaf en het dekkingsvraagstuk geparkeerd en niet meegenomen in de voorstellen voor dekkingsmogelijkheden. Het parkeren houdt in dat deze wensen in beeld blijven, maar dat honorering van deze categorie pas mogelijk is, als er meer dekkingsruimte komt. In dit voorstel ziet het er naar uit dat deze dekking niet voorhanden is.

Hetzelfde geldt voor een deel van de categorie Gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit (G-HP). Het gaat hierbij hoofdzakelijk om budgetten die voorsnog voor twee jaar zijn meegenomen in de begroting. Ook deze hebben wij geparkeerd onder de noemer: Gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit (G-HP), voorlopig geparkeerd. Het parkeren houdt in dat deze wensen in beeld blijven, maar dat honorering van deze categorie pas mogelijk is, als er meer dekkingsruimte beschikbaar is. Als dat zo is, zullen deze wensen met voorrang gehonoreerd worden boven de wensen die zijn opgenomen in de categorie Gewenst nieuw beleid met (lage) prioriteit.

Wij stellen voor deze uitgangspunten als kader voor de begrotingsvoorbereiding te hanteren. Bij de behandeling van de begroting komen wij met concrete voorstellen terzake, waarbij ook de septembercirculaire 2019 wordt betrokken.

1.3 Beeld meerjarenperspectief Beleids- en Financiële begroting 2019-2022

Het meerjarenperspectief 2019-2022 liet in het raadsvoorstel, behorende bij de Beleidsbegroting 2019 en het raadsbesluit daarover positieve eindsaldi zien voor de jaren 2020 tot en met 2022.

Financieel kader Ontwerpbegroting	2019	2020	2021	2022
Financieel kader ontwerp begroting incl sc2018	-9.354	420.427	549.875	813.031
Gewenst nieuw beleid	-661.874	-350.678	-105.446	45.640
Financieel kader ontwerp begroting incl nieuw beleid	-671.228	69.749	444.429	858.671

1.4 Algemene Autonome ontwikkelingen en ontwikkelingen bestaand beleid

Sinds de vaststelling van de Beleidsbegroting 2019 is er sprake van verschillende autonome ontwikkelingen. Deze vloeien voort uit externe, (algemene) autonome ontwikkelingen en ontwikkelingen in bestaand beleid, waarmee in de begroting 2020 en volgende jaren rekening moet worden gehouden. Deze zijn hieronder in beeld gebracht. De ontwikkelingen in bestaand beleid zijn toegelicht in hoofdstuk 2 en hieronder in hoofdstuk 4. De externe algemene autonome ontwikkelingen worden hieronder ook toegelicht.

In deze kadernota is rekening gehouden met de uitkomsten van de Meicirculaire 2019. Het totaalbeeld (zonder het nieuwe beleid) ziet er samengevat als volgt uit.

Onderdeel	2020	2021	2022	2023
Totaal concept begroting 2020-2023	-229.511	51.169	130.611	458.611

De conclusie is dat de (meerjaren)begroting 2020-2023 op basis van de externe (algemene) autonome ontwikkelingen, de ontwikkeling van de algemene uitkering en de ontwikkelingen in bestaand beleid, in de laatste drie jaarschijven een structureel voordeel laat zien van afgerond € 51.000 in 2021 tot afgerond € 458.000 in 2023. Voor 2020 is er een tekort.

1.5 Ontwikkeling financieel (meerjaren)perspectief

Naast de geschetste autonome ontwikkelingen leggen ook de wensen voor noodzakelijk nieuw beleid een beslag op de gemeentelijke middelen.

Wij hebben alle beleidswensen, voortvloeiende uit het collegeuitvoeringsprogramma (CUP), het strategisch personeelsplan (SPP) en de overige wensen geprioriteerd in:

- Noodzakelijk nieuw beleid (N): wettelijke noodzaak of onontkoombaar vanwege afspraken
- Gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit (G-HP)
- Gewenst nieuw beleid met gewone prioriteit (G-P) en lage prioriteit (G-LP). In de toelichting hebben wij aangegeven wat het effect is als een beleidsvoornemen een lager dan wel geen budget/prioriteit krijgt toegekend.

Uit de berekeningen vloeit voort dat voor de dekking van alle bovengenoemde categorieën bij elkaar ca. 2 miljoen euro nodig is (jaarschijf 2022). Wij hebben een deel van de wensen moeten parkeren. Als de geparkeerde budgetten niet meegerekend worden dan is dekking nodig van afgerond € 850.000 (jaarschijf 2022).

De jaarschijven 2022 en 2023 worden als maatstaf voor de dekkingsmaatregelen aangehouden (de jaren waarin een sluitend beeld moet worden gegeven).

In hoofdstuk 4 van deze kadernota hebben wij een overzicht opgenomen van maatregelen voor dekking. Een grote heroverwegingsoperatie is daarbij voor ons op dit moment geen optie. Dit laatste vergt een intensief en tijdrovend overleg met de samenleving, waarvan nut en noodzaak, gelet op de beschikbare tijd tot de vaststelling van de begroting 2020 en de positieve ruimte die de meerjarenbegroting volgens de begroting 2019 op termijn laat zien, niet als een realistische optie wordt geacht. Bovendien zal die werkwijze leiden tot vertraging in de uitvoering van het

raadsakkoord. Wij stellen onder meer voor om een korting toe te passen op de budgetten voor noodzakelijk nieuw beleid en gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit. Deze korting is nog niet verwerkt in de bedragen die genoemd zijn bij de verschillende onderwerpen in hoofdstuk 2, maar zijn wel verwerkt in de totalen van het financiële perspectief.

Rekening houdend met de in deze kadernota gedane voorstellen ziet het meerjarenperspectief van de Begroting 2020-2023, tot en met (is: inclusief) noodzakelijk nieuw beleid, er samengevat als volgt uit.

Onderdeel	2020	2021	2022	2023
Totaal concept begroting 2020-2023	-229.511	51.169	130.611	458.611
Totaal noodzakelijk nieuw beleid	-555.710	-618.919	-784.570	-746.736
Totaal oplossing tm noodzakelijk nieuw beleid	535.000	741.000	829.000	706.000
Begroting 2020-2023 incl gewenst noodzakelijk beleid en opl.	-250.221	173.250	175.041	417.875

Met de inzet van de opbrengsten van alle genoemde concrete dekkingsmiddelen is de (meerjaren)begroting 2020-2023 op basis van de externe (algemene) autonome ontwikkelingen, ontwikkelingen algemene uitkering, de ontwikkelingen in bestaand beleid en het noodzakelijk nieuw beleid in evenwicht, met uitzondering van 2020 (een tekort van ca. € 250.000). Voor de overige jaren is er een voordeel.

Wij stellen voor deze categorieën, inclusief de aangegeven dekkingsmiddelen als kader te verwerken in de ontwerp(meerjaren)begroting 2020-2023 met de kanttekening dat de concrete invulling van de taakstelling van € 500.000 bij de begroting plaatsvindt.

Als ook rekening wordt gehouden met het gewenste nieuwe beleid met hoge prioriteit dan ziet het meerjarenperspectief van de Begroting 2020-2023, dus inclusief noodzakelijk nieuw en gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit, er samengevat als volgt uit:

Onderdeel	2020	2021	2022	2023
Begroting 2020-2023 incl gewenst noodzakelijk beleid en opl.	-250.221	173.250	175.041	417.875
Totaal gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit incl. dekking	-1.065.149	-809.624	-180.545	-250.008
Begroting 2020-2023 incl gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit	-1.315.370	-636.374	-5.504	167.867
Totaal dekking gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit	206.330	155.330	27.330	22.330
Begroting 2020-2023 incl gewenst nieuw beleid HP + oplossingen	-1.109.040	-481.044	21.826	190.197

Bepalend voor het structurele evenwicht zijn de jaren 2022 en 2023. Met de inzet van de opbrengst van de genoemde dekkingsmiddelen is de (meerjaren)begroting 2020-2023 op basis van de externe (algemene) autonome ontwikkelingen, ontwikkelingen algemene uitkering, de ontwikkelingen in bestaand beleid en het noodzakelijk en gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit structureel in evenwicht vanaf 2022.

Om dit structurele evenwicht te bereiken hebben wij enerzijds gekeken naar de mogelijkheden om zoveel mogelijk ambities uit het raadsakkoord in de komende jaren te kunnen uitvoeren en zijn wij anderzijds genooddaakt terughoudend te zijn in het structureel maken van bepaalde wensen. Deze wensen zijn dan ook vooralsnog voor de periode van twee jaar (2020 en 2021) meegenomen. Een deel van de wensen is structureel geraamd. Met de genoemde maatregelen voorkomen we dat wij een grote heroverweging moeten starten, die de nodige tijd gaat kosten.

Wij achten verdergaande dekkingsmogelijkheden niet aanwezig. Mochten die nodig zijn dan is een grote heroverweging in de aanloop naar de Kadernota 2021-2024 noodzakelijk.

Wij stellen voor incidenteel middelen uit de reserve Nader te bestemmen middelen in te zetten voor de jaren 2020 en 2021 (in totaal ca. € 1.590.000). Dit heeft overigens consequenties voor de ratio van het weerstandsvermogen. Zie 4.2.8.

Wij stellen voor bovenstaande uitgangspunten als kader voor de begrotingsvoorbereiding te hanteren. Bij de behandeling van de begroting komen wij met concrete voorstellen, waarbij ook de septembercirculaire 2019 wordt betrokken.

1.6 Perspectief Grondexploitatie

Een nieuwe doorrekening van de grondexploitaties heeft in het voorjaar van 2019 plaatsgevonden. Hierbij zijn nieuwe begrotingen van de diverse grondexploitaties voor de komende jaren gemaakt op basis van bijgestelde inzichten en verwachtingen. De nieuwe berekeningen zijn input geweest voor de paragraaf Grondbeleid in de Jaarstukken 2018, die aan uw raad zijn voorgelegd. Voor de inhoud wordt hiernaar verwezen. Het is gebruikelijk dat wij twee keer per jaar een nieuwe doorrekening maken. De volgende doorrekening zal plaatsvinden, voordat de tweede bestuursrapportage en de begroting in het najaar worden uitgebracht. Voor de kadernota heeft het perspectief van de grondexploitatie geen effect.

1.7 Gemeenten 2024 Ontwikkelingen en opgaven 2020-2024

De opgaven voor gemeenten voor de periode 2020-2024 zijn groot en verschillend. De VNG heeft hierover een Ledenbrief Gemeenten 2024 uitgebracht. Daarmee is door de gemeenten ingestemd tijdens de Algemene ledenvergadering van de VNG op 5 juni jl. Vijf thema's springen in het oog.

Informatiesamenleving

Met de inzet van datagedreven sturing is de aanpak van maatschappelijk opgaven en de gemeentelijke dienstverlening sterk te verbeteren. Dit vanuit de gedachte dat de overheid mensen met een hulpvraag beter van dienst kan zijn naarmate meer relevante kennis beschikbaar is over hun achtergrond, woonsituatie, wensen, beperkingen en hun financiële situatie. Sociale diensten kunnen door het koppelen van data bijstandsfraude voorkomen en bestrijden maar ook voorspellen waar en bij wie armoede ontstaat en daarop actie ondernemen.

Deze nieuwe mogelijkheden roepen ook een aantal dilemma's op. We willen ellende voorkomen én efficiënt omgaan met publieke middelen. Maar tot hoever kunnen en willen we daarmee gaan? Welke normen en waarden hanteren we? Voor bewerking en inzet van onze databestanden zijn de kaders nog onvoldoende vastgelegd, in de meeste gemeenten is daarover zelfs geen publiek debat gevoerd. Sommige beslissingen die op grond van deze technieken worden genomen, kunnen diep ingrijpen in het leven van onze inwoners. Er moeten daarom spelregels komen hoe gemeenten met hun data omgaan en hoe anderen daarmee omgaan. Gemeenten moeten samen met de andere overheden hiervoor de lijnen uitzetten.

Uitvoering

Gemeenten streven naar passende dienstverlening die mensgericht, regelarm, duidelijk, snel en zeker is. Hierbij gaat het dus zowel over wat ze leveren, hoe ze het leveren en hoe ze communiceren. Sommige vraagstukken zijn eenvoudigweg te complex om lokaal goed te kunnen oplossen; op andere vraagstukken is voordeel te behalen door het samen te organiseren. De laatste jaren hebben gemeenten een aantal grote stappen gezet op dit gebied, via Samen Organiseren en het maken van afspraken over standaardisatie (via het College van Dienstverleningszaken). Alle gemeenten dragen bij aan het fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) waaruit de gezamenlijke uitvoeringsactiviteiten worden bekostigd. Door meer te standaardiseren wordt maatwerk beter mogelijk. De winst in tijd, geld en menskracht die geboekt wordt door het gebruiken van standaardproducten en -diensten op beleidsneutrale gebieden kunnen gemeenten inzetten voor vraagstukken die een eigen, lokale, aanpak nodig hebben.

Om te waarborgen dat gemeenten hun autonomie en couleur lokale behouden, moeten zij in de uitvoering en dienstverlening eigen keuzes kunnen maken. Zij moeten zorgvuldig afwegen of ze een taak gezamenlijk oppakken met andere gemeenten of dat lokaal maatwerk beter is. Kosten en efficiency kunnen en mogen niet de enige criteria zijn; publieke waarden staan voorop. Uitbreiding en verbreding van de activiteiten binnen GGU zullen we in het licht van dit type afwegingen moeten beoordelen.

Fysieke opgaven

In het fysieke domein richten gemeenten zich op een veilige en gezonde leefomgeving voor hun inwoners. Er speelt een groot aantal opgaven voor gemeenten. Omdat alle opgaven samenkomen op het grondgebied van gemeenten is een samenhangende aanpak logisch en noodzakelijk. Ruimtelijke en sociale vraagstukken zijn hierbij niet los van elkaar te zien.

Een opgave die zeer veel kansen biedt voor verbinding met andere opgaven is de energietransitie. Van belang is wel om de energietransitie uit de (exclusief) technische sfeer te halen. Door van een sectorale opgave (woningen van het gas af) een bredere opgave te maken is grote maatschappelijke winst te halen. Dan is er wel ruimte nodig voor experimenten. Experimenten met verschillende bronnen van warmte, maar ook met het koppelen van de energietransitie aan andere opgaven op wijkniveau.

Verbinding is er niet alleen binnen gemeenten, maar ook tussen gemeenten. Door Nederland als één netwerk te zien waarbij de verschillende gemeenten ieder hun eigen rol hebben wordt Nederland sterker. Niet alleen economie is belangrijk, juist het zoeken naar de balans tussen economie, leefomgeving en mens en samenleving zorgt ervoor dat gebruik wordt gemaakt van de kwaliteiten vanuit héél Nederland. Het gaat om de vitaliteit en kracht van regio's en van Nederland als geheel. Elke regio levert binnen het netwerk haar bijdrage aan Nederland.

De inclusieve samenleving

Voor de oplossing van problemen in het sociaal domein, zoals het toenemende beroep op individuele ondersteuning, schuldhulpverlening en jeugdzorg, is de inzet van veel partijen nodig. Maar de gemeente heeft te weinig grip op deze ontwikkelingen en wordt meer en meer in de rol van zorgverstrekker gedwongen in plaats van in de rol van verbinder en facilitator. Om het tij te kunnen keren en de transformatie een gezicht te geven, zullen gemeenten meer regie moeten (kunnen) voeren op het totale proces van zorg en ondersteuning.

Dat begint bij een adequate financiering van het sociaal domein over de volledige breedte. Conform de afspraken die gelden voor taken die in medebewind worden uitgevoerd, zal het Rijk de tekorten moeten aanzuiveren. Vervolgens moet de rol en verantwoordelijkheid van alle partijen opnieuw worden vastgelegd. De oplossing ligt niet primair in nieuwe regelgeving, maar in de samenwerking tussen alle partijen in de keten: onderwijs, huisartsen, zorgverzekeraars, zorgaanbieders en werkgevers. Uiteindelijk moeten er 'horizontaal' en regionaal afspraken worden gemaakt die een nieuwe basis leggen voor een beter zorgsysteem. In dat systeem krijgen onze inwoners de ondersteuning die ze nodig hebben, is er aandacht voor preventie en vroege signalering en zijn de financiën beter beheersbaar. Omdat de zorg voor inwoners alle gemeenten aangaat, zal de VNG hiertoe in eerste instantie het initiatief nemen.

Democratisch besturen

Meer dan ooit zien bestuurders in dat beleid vaak beter wordt als inwoners bij de voorbereiding daarvan daadwerkelijk worden betrokken en dat draagvlak van inwoners voor beslissingen de legitimiteit en acceptatie ervan vergroot. Zeker nu is dat belangrijk: in de komende periode zullen op lokaal niveau besluiten genomen moeten worden over ingewikkelde vraagstukken zoals de energietransitie en verduurzaming van de gebouwde omgeving. De steun van inwoners daarbij is onmisbaar.

De aandacht voor de participatieve democratie is essentieel maar kan en mag de rol van de raad niet uithollen. De representatieve en de participatieve democratie vullen elkaar wederzijds aan, hun samenspel is van wezenlijk belang. Daarom moet er ook aandacht zijn voor versterking van de rol van de raad.

1.8 Samenvattend voorstel

Deze kadernota bevat de volgende voorstellen:

1. De begrotingsrichtlijnen als uitgangspunt voor het opstellen van de ontwerpbegroting 2020 vast te stellen.
2. De aangegeven categorieën: algemene autonome ontwikkelingen, de ontwikkelingen algemene uitkering, de ontwikkelingen bestaand beleid en het noodzakelijke nieuwe beleid

inclusief alle aangegeven dekkingsmiddelen te verwerken in de ontwerpbegroting 2020-2023.

3. Voor het overige de uitgangspunten met betrekking tot gewenst nieuw beleid en de dekking ervan in de Kadernota 2020-2023 als kader voor de begrotingsvoorbereiding te hanteren.

2. PROGRAMMA'S

2.1 Programma Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid

2.1.1 Autonome ontwikkelingen bestaand beleid

Nieuwe werkwijze raad en bijkomende kosten vergoeding raadsleden

Door uw raad is besloten een nieuwe vergaderwerkwijze te hanteren. De daarmee gemaakte extra lasten worden meegenomen bij de voorbereiding van de begroting 2020.

Bijkomende kosten vergoeding raadsleden

Uw raad heeft onlangs op basis van het nieuwe Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers een nieuwe Verordening rechtspositie raadsleden Olst-Wijhe vastgesteld. De hiermee gemaakte extra lasten ad € 11.000 dienen meegenomen te worden in de begroting.

Kosten voor RIEC en veiligheidsstrategie

Het Regionaal informatie- en Expertisecentrum (RIEC) en het veiligheidsnetwerk versterken en ondersteunen elkaar bij de aanpak van ondermijning. Zowel het veiligheidsnetwerk als het RIEC willen gemeenten en andere partners gezamenlijk helpen om hun lokale of bovenlokale intelligence functies op het veiligheidsdomein in de breedte in te richten en te ondersteunen. Het Districtelijk Veiligheidsoverleg IJsselland heeft begin dit jaar besloten om extra middelen beschikbaar te stellen voor de periode 2020-2023.

Budget voor college

Het beschikbare budget voor lidmaatschappen van beroepsverenigingen voor collegeleden en voor korte bijscholingsactiviteiten/congressen om de actuele ontwikkelingen in gemeenteland bij te houden is, gezien de talrijke ontwikkelingen, niet meer toereikend en wordt structureel verhoogd met € 5.000.

2.1.2 Nieuwe beleidsontwikkelingen

75 jaar Vrijheid

Het jaar 2020 staat in het teken van 75 jaar Vrijheid vieren. Vrijheid in de breedste zin van het woord. In onze gemeente is belangstelling voor het onderwerp. Veel mensen en organisaties willen hier iets mee doen. Om de verschillende activiteiten rondom het thema 75 jaar Vrijheid mogelijk te maken en/of te ondersteunen kan elke gemeente een bijdrage van maximaal € 10.000 aanvragen bij de provincie. Voorwaarde bij de toekenning van de bijdrage is dat de gemeente eenzelfde bedrag inlegt. Wij stellen voor dit te doen en incidenteel € 10.000 in de begroting 2020 op te nemen. Hierop is een efficiencykorting van toepassing van 10%.

Uitvoering Algemene Plaatselijke Verordening (voortvloeiend uit het SPP)

Gelet op het aantal aanvragen in het kader van de uitvoering van de APV is een uitbreiding van formatie nodig om de aanvragen tijdig te kunnen afdoen en geen concessies te hoeven doen aan de kwaliteit, teneinde veiligheidsrisico's tot een minimum te kunnen beperken.

Voor deze extra formatie is een bedrag op jaarbasis nodig van € 27.000. Hierop is een efficiencykorting van toepassing van 10%.

Dienstverlening: uitvoering programma dienstverlening (voortvloeiend uit het CUP)

Het uitvoeringsprogramma dienstverlening wordt opgesteld ter uitvoering van de door uw raad vastgestelde visie Dienstverlening. Het uitvoeringsprogramma zal waar mogelijk worden uitgevoerd binnen de bestaande financiële kaders. Op een aantal onderdelen zal echter gedurende de looptijd van het programma aanvullende inzet of expertise nodig zijn.

Gelet op de te maken keuzes is vooralsnog alleen voor de jaren 2020 en 2021 een bedrag van € 25.000 opgenomen in de kadernota. Hierop is een taakstelling van 20% van toepassing (efficiency en versobering).

Dienstverlening: capaciteit social media en digitalisering webteam (voortvloeiende uit het CUP)
Het social media- en webcareplan is inmiddels door ons vastgesteld. De structureel benodigde middelen ter uitvoering van dit plan bedragen € 12.500. Hierop is een taakstelling van 20% van toepassing (efficiency en versobering).

Participatie: ondersteuning en communicatie (voortvloeiend uit het CUP en vervolgens vertaald naar een claim vanuit het SPP)

Op dit moment is € 25.000 structureel opgenomen voor participatie bedoeld om projecten en/of processen op het terrein van burger en/of overheidsparticipatie te kunnen faciliteren in de vorm van expertise en/of extra ambtelijke capaciteit. In het collegeuitvoeringsprogramma is aangegeven dat om zowel projecten en/of processen en het uitvoeringsprogramma zelf te kunnen blijven faciliteren een structurele inzet van middelen tot een bedrag van € 50.000 op jaarbasis noodzakelijk is. Gelet op de te maken afwegingen is dit onderdeel geparkeerd.

Daarnaast is een structureel bedrag van € 31.800 opgenomen in het SPP om de organisatie in voldoende mate te kunnen blijven faciliteren om de doorontwikkeling van participatie mogelijk te maken. Gelet op de te maken financiële afwegingen is dit bedrag vooralsnog alleen voor de jaren 2020 en 2021 opgenomen. Hierop is een taakstelling van 20% van toepassing (efficiency en versobering).

Omdat voor met name participatieprojecten veelal mogelijkheden voor cofinanciering bestaan is in het SPP formatie opgenomen voor een zogenoemde "subsidiecoördinator". Hiervoor is een bedrag van € 17.500 benodigd. Gelet op de te maken financiële afwegingen is dit bedrag geparkeerd.

2.2 Programma Leefomgeving

2.2.1 Autonome ontwikkelingen bestaand beleid

Areaaluitbreiding onderhoud openbare ruimte

Door de uitbreiding van de woongebieden vanuit projecten, bijvoorbeeld Zonnekamp-Oost te Olst en NoorderKoeslag te Wijhe is het noodzakelijk budgetten voor de onderhoud van de openbare ruimte te verhogen. Deze worden voorlopig gesteld op structureel € 30.000.

Capaciteit Grondzaken (voortvloeiend uit het SPP)

Als gevolg van een toename van diverse projecten, waarbij grondexploitaties een rol spelen en een toename van de kavelverkoop is extra formatie nodig voor de jaren 2020 en 2021. Hiervoor is een bedrag benodigd van € 22.200 per jaar.

2.2.2 Nieuwe beleidsontwikkelingen

Gebiedsgericht werken

In het collegeuitvoeringsprogramma wordt expliciet aandacht besteed aan het gebiedsgericht werken. Het gebiedsgerichte werken wordt (samen met de thema's participatie en dienstverlening) als een belangrijk instrument gezien bij de invulling van de "hoe-vraag" in het CUP. Dit thema kent ook belangrijke organisatorische opgaves. In het SPP is een bedrag opgenomen van € 111.800 om met name via een transformatie van de buitendienst op uitvoerend niveau tot een meer gebiedsgerichte aanpak te komen.

Gelet op de te maken financiële afwegingen is dit bedrag geparkeerd.

Duurzaamheid – budget voor beleidsontwikkeling, projecten en kansrijke initiatieven (voortvloeiend uit het CUP)

In het raadsakkoord op hoofdlijnen zijn ambities ten aanzien van duurzaamheid geformuleerd. Deze hebben wij uitgewerkt in het CUP. Wij gaan onder meer de nieuwe Duurzaamheidsvisie 2020-2030 vormgeven. Daarvoor is budget nodig om beleidsontwikkeling en projecten te financieren en kansrijke initiatieven te ondersteunen. Voor de komende raadsperiode wordt ingeschat dat hiervoor een bedrag van in totaal € 250.000 benodigd is, verdeeld over een aantal jaren (2019-2022). Gelet op de te maken financiële afwegingen in deze kadernota hebben wij dit bedrag moeten aanpassen. De budgetten zijn verdeeld over noodzakelijk nieuw beleid (wettelijke taken) en gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit. Voorgesteld wordt het bedrag voor 2019 in de 2^e berap 2019 mee te nemen). In totaal blijft een bedrag beschikbaar van ca. € 155.000 (incl. 2019). Hierop is deels een efficiencykorting van toepassing van 10% en deels een taakstelling van 20%.

Duurzaamheid uitbreiding van formatie (voortvloeiend uit het SPP)

Om de ambities uit het CUP ook binnen de organisatie ten uitvoer te kunnen brengen is op het terrein van duurzaamheid een forse extra ambtelijke inzet noodzakelijk. Uitgegaan wordt van extra formatie tot een bedrag van in totaal € 135.000, verdeeld over noodzakelijk nieuw beleid en gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit. Gelet op de te maken financiële afwegingen in deze kadernota hebben wij dit bedrag moeten aanpassen. Hierop is deels een efficiencykorting van toepassing van 10% en deels een taakstelling van 20%.

Invoering Omgevingswet (voortvloeiend uit het CUP)

In het raadsakkoord op hoofdlijnen zijn ambities ten aanzien van de invoering van de Omgevingswet geformuleerd. Deze hebben wij uitgewerkt in het CUP. Met de invoering van de Omgevingswet zijn diverse lasten gemoeid: opstellen van een omgevingsplan, opstellen van een omgevingsvisie, programmamanagement, informatiearchitectuur en een structurele afname van legesinkomsten, omdat minder vergunningen van de gemeente nodig zijn onder de werking van de Omgevingswet. De bedragen zijn opgenomen onder noodzakelijk nieuw beleid en gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit. In de overzichten nieuw beleid in hoofdstuk 4.2.4 zijn de bedragen opgesomd. Hierop is deels een efficiencykorting van toepassing van 10% en deels een taakstelling van 20%.

Extra onderhoudsbudget civieltechnische kunstwerken

Wij stellen voor vanaf 2019 voor het onderhoud en beheer van kunstwerken (bruggen etc.) als uitvloeisel van het IBOR-plan in principe het scenario “voldoende” aan te houden. Wij hebben daarvoor een beleidsplan voor kunstwerken opgesteld. Dit beleidsplan heeft tot doel de uitvoeringskaders voor het toekomstig beheer en onderhoud aan te geven. De frequentie van onderhoud en inspectie is bepalend om te voldoen aan de vastgestelde beeldkwaliteit en de eisen ten aanzien van veiligheid. Deze frequentie is bepalend voor het benodigd budget om hieraan te voldoen. Voor het beheren van 80 kunstwerken is een budget van € 20.614 per jaar beschikbaar. Voor de periode 2019-2023 is er vanaf 2020 een jaarlijks tekort van € 28.000 per jaar en vanaf 2024 een tekort van ca. € 100.000 per jaar. Vanaf 2024 wordt dit bedrag in de volgende kadernota verwerkt. Hierop is een efficiencykorting van toepassing van 10%.

Reconstructie/rehabilitatie 2019-2020 openbare ruimte/Beleidsplan wegen-wegreconstructies

Bij de heroverweging in de afgelopen jaren (2011-2013) is besloten de budgetten voor grote reconstructies van wegen voorlopig op te schorten tot na 2020. Budgetten voor grote reconstructies maken geen deel uit van de onderhoudsbudgetten die voor wegen zijn opgenomen in de meerjarenbegroting. Wij gaan onderzoeken welke reconstructies van wegen in de komende jaren nodig zijn, welke budgetten daarvoor opgenomen moeten worden in de meerjarenbegroting en komen met een voorstel over de manier, waarop de budgetten hiervoor beschikbaar gesteld kunnen worden. We stellen hiervoor een meerjarenonderhoudsplanning op. Het benodigde budget hiervoor wordt in de 2^e berap 2019 opgenomen.

Vooruitlopend hierop wordt voorgesteld voor de volgende projecten budgettaire middelen beschikbaar te stellen. Het gaat om: de voorbereiding en uitvoering van de projecten Enkweg, Spoorstaat en Kerkplein te Olst. Om tijdig het juiste onderhoud te kunnen uitvoeren en nog meer

achterstallig onderhoud of gebreken te voorkomen is het van belang dat genoemde projecten tijdig kunnen worden opgestart en uitgevoerd. Hierop is een efficiencykorting van toepassing van 10%.

Cultuurhistorische waardenkaart

Per 1 januari 2012 is er een aanpassing in het Besluit ruimtelijke ordening doorgevoerd. Het besluit verplicht gemeenten ertoe bij het opstellen van nieuwe bestemmingsplannen ook rekening te houden met de aanwezigheid van cultuurhistorische waarden. Een middel om daar uitvoering aan te geven is het opstellen van een cultuurhistorische waardenkaart.

In de Omgevingswet is als doel aangegeven de goede zorg voor de fysieke leefomgeving, waaronder ook cultureel erfgoed. Met name in het Omgevingsplan dient inzichtelijk te worden wat dit betekent en hoe daarop gestuurd wordt. Een cultuurhistorische waardenkaart kan daar een wezenlijke bijdrage aan verlenen. Voor het opstellen en vaststellen van een cultuurhistorische waardenkaart is in 2020 eenmalig een bedrag van € 53.000 nodig. Hierop is een efficiencykorting van toepassing van 10%.

Hoogwaterbeschermingsprogramma

In 2018 is voor de dijkversterking Zwolle-Olst de notitie Reikwijdte en Detailniveau voor de dijkversterking Zwolle-Olst vastgesteld. In dat kader zijn door ons meekoppelkansen benoemd die voor verkenning in aanmerking komen en waarvoor wij als gemeente aan de lat staan. De meekoppelkansen betreffen de versterking van de recreatieve fietsstructuur langs of op de dijk, Rivierpark Wijhe (recreatieve herinrichting) en mogelijk de verbetering van de kruising N337 – Brabantse Wagen bij Wijhe.

Voor de uitwerking van de meekoppelkansen is een eenmalig voorbereidingskrediet nodig van € 60.000. Hierop is een taakstelling van 20% van toepassing (efficiency en versobering). Concrete budgetten voor de meekoppelkansen zullen t.z.t. apart voor een volgende kadernota opgevoerd moeten worden.

Opzetten nieuwe woonvisie (voortvloeiend uit het CUP)

In het CUP hebben wij het belang van een nieuwe Woonvisie2020-2024 gemeld. Mede in relatie tot een stevigere participatieve aanpak vraagt dit tijdelijk extra menskracht. De eerste inschatting is dat hiervoor een bedrag van € 20.000 nodig is. Deze kosten kunnen worden bekostigd uit de Investeringsreserve Binnenstedelijke Vernieuwing.

Woningbouw: beleidsintensivering formatie (voortvloeiend uit het SPP)

Er is zeer beperkt beleidscapaciteit beschikbaar voor het beleidsterrein wonen. Omdat onze woningvoorraad niet meer voldoet aan de vraag uit de samenleving en risico wordt gelopen dat werkzaamheden voor projecten niet uitgevoerd kunnen worden en daarmee kavelverkoop gaat stagneren, is een verhoging van de formatie noodzakelijk om een beleidsintensivering in te kunnen zetten. Hiervoor is een aanvullend structureel budget noodzakelijk van € 11.900. Hierop is een taakstelling van 20% van toepassing (efficiency en versobering).

Stimuleringsfonds asbestsanering

Het verbod op asbestdaken is aangekondigd vanwege de gezondheidsrisico's van asbestdeeltjes in de omgeving van verweerde asbestdaken. Daarnaast bestaat er extra risico voor de omgeving bij incidenten met asbestdaken, zoals brand, storm en hagel. Indien de omgeving moet worden opgeruimd en afgezet kan dat aanzienlijke financiële consequenties voor lokale overheden en omliggende pandeigenaren hebben. Het saneren van asbestdaken is in eerste instantie de verantwoordelijkheid van de dakeigenaren.

Ondanks dat de Eerste Kamer het asbestverbod heeft verworpen, is de provincie en gemeente overtuigd van de schadelijkheid van asbestvezels voor de gezondheid, en blijven we ons inzetten om het risico van verwerende asbestdaken in onze gemeente te verminderen.

Naar verwachting zal een klein aantal dakeigenaren niet in staat zijn om de kosten voor het saneren en het plaatsen van een nieuw dak te dragen. Vanuit het rijk werd hiervoor nagedacht over een Stimuleringsfonds. Nu er geen sprake meer is van een asbestdakenverbod heroverweegt het rijk dit stimuleringsfonds. De verwachting is de uitkomst hiervan aan einde van dit jaar bekend is.

De provincie Overijssel wil hierbij aansluiten en draagt 6,25 miljoen euro bij. Maar ook als er geen stimuleringsfonds vanuit het rijk komt blijft de provincie Overijssel dit bedrag inzetten ten behoeve van dakeigenaren die niet in staat zijn deze kosten te dragen.

Zij vraagt de Overijsselse gemeenten ook aan te sluiten en gezamenlijk eenzelfde financiële bijdrage te leveren. Uitgangspunt is deze bijdrage op te vangen binnen bestaande budgetten.

Strategische denkracht ruimtelijk domein en leefomgeving (voortvloeiend uit het SPP)

Binnen het ruimtelijk domein en leefomgeving is in zeer beperkte mate strategische denkracht beschikbaar. De opgaven die op onze gemeente afkomen als gevolg van de invoering van de Omgevingswet samen met de strategielijn naar een meer gebiedsgerichte en dus ook meer integrale beleidsaanpak maken versterking van deze strategisch denkracht noodzakelijk. Hiervoor is structureel een bedrag nodig van € 90.000. Gelet op de te maken financiële afwegingen in deze kadernota wordt het budget vooralsnog voor de periode van twee jaar (2020 en 2021) meegenomen. Hierop is een taakstelling van 20% van toepassing (efficiency en versobering).

Subsidie molens Olst, Wijhe en Welsum

Recent is het eigendom van de Olster Korenmolen overgegaan naar Stichting IJssellandschap, onder voorwaarde dat de subsidie wordt aangepast naar € 12.500 per jaar en dat de subsidie jaarlijks wordt geïndexeerd. De indexatie wordt ook toegepast op de subsidies voor de andere molens in onze gemeente. Op het budget passen wij geen korting toe.

Aanpak hondenpoep(voortvloeiend uit het CUP)

We hebben oog voor ergernissen van inwoners in de openbare ruimte. Meldingen over klachten worden snel en adequaat opgepakt. Hondenpoep is in een aantal wijken ergernis nummer 1 voor veel mensen. Wij gaan ervan uit dat inwoners eigen verantwoordelijkheid nemen of elkaar daarop aan kunnen spreken. Dat blijkt in de praktijk lastig. We worden regelmatig gevraagd om hierin meer te gaan doen. De aanpak overlast hondenpoep vraagt om een extra budget van € 2.500 per jaar. Met dit budget kunnen we initiatieven van inwoners ondersteunen en activiteiten in het kader van bewustwording bekostigen. Gelet op de te maken financiële afwegingen in deze kadernota is dit bedrag slechts opgenomen voor de jaren 2020 en 2021. Hierop is een taakstelling van 20% van toepassing (efficiency en versobering).

Samenwerking Regio Zwolle

De Regio Zwolle is een netwerksamenwerking tussen 22 gemeenten in 4 provincies, VNO-NCW, MKB, LTO (werkgevers), FNV, CNV, de Unie (werknemers), en de Zwolse8, alsmede Hogeschool Windesheim (onderwijs). Door deze samenwerking heeft de Regio Zwolle zich de afgelopen 6 jaren kunnen positioneren als 4^e Economische Regio in Nederland en kenmerkt zich door de 3G's: Grensontkennend, Gunnen en Groeien. Mede op basis van het wetenschappelijke rapport "Kracht van Oost-NL" en de kansen van de landelijke Regio Deals, wordt een bredere agenda vorm gegeven, die krachtiger kan bijdragen aan economische groei, betere mobiliteit, kwalitatieve leefomgeving en Human Capital agenda (o.a. innovatie zorgt voor nieuwe werkgelegenheid en iedereen moet mee kunnen doen).

Door de slagkracht van de Regio Zwolle te vergroten worden lokale ondernemers (Kennispoort) en maatschappelijke organisaties nog effectiever ondersteund. Het vergroten van de kennis, betrokkenheid en delen van ervaring in de regionale samenwerking dragen bij aan een goede infrastructuur voor duurzame groei. Zowel de verbreding van de agenda (versterking bureaufunctie), als het vorm geven van een kwalitatieve lobbyfunctie in Den Haag en Brussel en het effectiever kunnen aansluiten bij de landelijke Regio Deals vragen een extra structurele bijdrage van € 24.000. Op het budget passen wij geen korting toe.

Naar een vitaal platteland (voortvloeiend uit het CUP)

Het raadsakkoord vraagt te komen tot een integrale visie op het buitengebied. Om hier op zorgvuldige wijze uitvoering aan te kunnen geven, kiezen we voor een langere termijnplanning. Dit geeft ons meer mogelijkheden om voldoende capaciteit in te zetten. In de aanloopperiode worden lopende en nieuwe initiatieven en trajecten benut om input te verzamelen en alvast stappen te

zetten, bijvoorbeeld in de samenwerking met partners. De partners in de Sallanddeal hebben vooralsnog een bedrag van € 150.000 geraamd voor het visietraject en eventuele pilots. Hiervan moet een deel worden ingebracht door de deelnemende gemeenten. Om deze bijdrage te kunnen doen en enig handgeld over te houden is een bedrag van € 10.000 voor het jaar 2019 (via 2^e bestuursrapportage) en voor 2020 nodig. Hierop is een taakstelling van 20% van toepassing (efficiency en versobering).

Naast het Sallanddeal-traject zijn er verschillende andere trajecten in het buitengebied die om voldoende ambtelijke inzet vragen. Om tegemoet te kunnen komen aan de wens van de gemeenteraad en initiatieven in het buitengebied te kunnen faciliteren en benutten is extra capaciteit nodig. Deze kan worden geleverd door uitbreiding van de capaciteit van de medewerker SallandDeal voor 4 uur extra per week. De hiermee gemaakte kosten bedragen structureel € 7.700. Hierop is een taakstelling van 20% van toepassing (efficiency en versobering).

2.3 Programma Samenleving

2.3.1 Autonome ontwikkelingen bestaand beleid

Vrijval budget Voor- en vroegtijdige educatie

Voor de voor- en vroegtijdse educatie ontvangen we een hoger budget van het Rijk, waardoor de inzet van gemeentelijke middelen niet langer noodzakelijk is.

Kinderopvang met sociaal medische indicatie

De afgelopen jaren zijn de lasten toegenomen en in de bestuursrapportages bijgeraamd. Naar aanleiding van de toegenomen lasten is een inkomensafhankelijke bijdrage ingevoerd. Dit heeft wel enig resultaat gehad, maar de kosten zijn structureel hoger dan het geraamde bedrag in de begroting. Het gaat om een beperkt aantal kinderen. Dit betekent dat ieder kind extra tot een behoorlijke toename van de kosten leidt.

Wijziging BTW sport op basis van de SPUK-regeling

De Nederlandse sportvrijstelling is niet in lijn met de Europese sportvrijstelling. De Nederlandse sportvrijstelling (Sportbesluit) is daarom per 1 januari 2019 verruimd. Deze wijziging heeft grote gevolgen voor sportaccommodaties, waar zonder winstoogmerk de gelegenheid wordt gegeven een sport te beoefenen.

Om tegemoet te komen aan de financiële nadelen van de uitbreiding van het Sportbesluit is er een subsidieregeling van het ministerie van VWS, te weten:

1. Een specifieke subsidieregeling voor gemeenten (SPUK);
2. Een subsidieregeling voor amateursportverenigingen en -stichtingen (BOSA)

Deze regelingen compenseren de nadelen die de gemeente en de sportverenigingen ondervinden door het Sportbesluit.

Er ontstaat daarnaast voor ons een nadeel vanwege het verhogen van de subsidie aan SKOW, doordat zij financieel nadeel ondervinden van de aanpassing van het Sportbesluit en hierin niet gecompenseerd worden via de BOSA-regeling. De verhoging van de subsidie aan SKOW kunnen wij ook niet verhalen via de SPUK-regeling.

Vrijval budget gym- en zwemvervoer

Het gym- en zwemvervoer is opnieuw aanbesteed. Het nieuwe contract geldt vanaf het schooljaar 2018-2019. Het aanbestedingsvoordeel is niet verwerkt in de begroting en wordt ingeschat op structureel € 10.000.

Maatschappelijk vastgoed: Meerjarenonderhoudsplanningen (MJOP)

De meerjarenonderhoudsplanningen van het maatschappelijk vastgoed zijn geactualiseerd voor de periode 2019-2029. De jaarlijkse dotatie in de verschillende onderhoudsreserves wordt daardoor per saldo iets hoger.

KonnecteD

De jaarresultaten van KonnecteD BV over de afgelopen jaren zijn beter dan begroot. Ook het meerjarige perspectief is daardoor veel beter dan was voorzien in het bedrijfsplan 2017-2021. Reden om tussentijds de meerjarige begroting voor 2019-2025 te actualiseren. In het bedrijfsplan 2017 werd nog een structureel meerjarig tekort van € 2,9 miljoen geraamd. In het actuele meerjarige perspectief worden tot 2030 veel lagere negatieve resultaten begroot, die met de beschikbare reserves kunnen worden afgedekt. Uiteindelijk blijft er een reservepositie van ruim € 8,5 miljoen beschikbaar.

Op basis van de betere resultaten is de verwachting dat de bijdrage aan KonnecteD kan worden verlaagd. In het najaar presenteert KonnecteD een geactualiseerd bedrijfsplan, waarin het bedrijf verder zal transformeren van een klassiek Wsw-bedrijf (de instroom is per 2015 gestopt) naar een modern Werkleerbedrijf voor het uitvoeren van de Participatiewet. Uit het geactualiseerde bedrijfsplan en de nieuwe meerjarenbegroting moet blijken of deze verlaging gerealiseerd kan worden.

Uitvoering van de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning

Vanwege het landelijke beeld hebben wij ons gebogen over de vraag in hoeverre ons budget voor de uitvoering van de Jeugdwet en de Wmo in de toekomst toereikend is. Naar de inzichten van nu worden hiervoor in de kadernota geen middelen bijgeraamd, met uitzondering van de loon- en prijsontwikkeling voor 2019 die structureel doorwerkt in de jaren daarna. Wij merken op dat met ingang van de begroting 2019-2022 besloten is om het “hek” rond sociaal domein te laten vervallen. De voor- en nadelen op het sociale domein worden verrekend binnen de algemene middelen. Bij de invoering van de decentralisaties van het sociaal domein hebben we extra budget in de begroting geraamd voor jeugdhulp bovenop het toegekende rijksbudget, terwijl voor de Wmo een lager bedrag geraamd kon worden. In de jaren 2015 en 2016 bleef de uitvoering per saldo binnen het beschikbare budget sociaal domein en in 2017 en 2018 hebben we de tekorten gedekt via de reserve Sociaal domein (ten laste van de overschotten uit 2015/2016).

In de meicirculaire 2019 is een positief effect voor de jaren 2019, 2020 en 2021 opgenomen door het extra budget voor jeugdhulp. Zie hierover de toelichting bij de effecten van de meicirculaire in hoofdstuk 4.2.

2.3.2 Nieuwe beleidsontwikkelingen

Participatie statushouders (voortvloeiend uit het CUP)

In alle gemeenten van Nederland vestigen zich statushouders (vluchtelingen die in Nederland mogen blijven). In de jaren 2016 en 2017 was sprake van een verhoogde instroom van statushouders. Vanwege deze verhoogde instroom ontstond verhoogde aandacht voor integratie en participatie en ontvingen de gemeenten vanuit de landelijke overheid incidenteel geldmiddelen. Van deze middelen zijn in de jaren 2016, 2017 en 2018 alle activiteiten die bijdragen aan de participatie van statushouders in gemeente Olst-Wijhe bekostigd. De incidentele geldstroom vanuit de landelijke Overheid is inmiddels gestopt. Gemeenten blijven wel financiële middelen ontvangen voor maatschappelijke begeleiding. Dit is voor onze gemeente echter onvoldoende om de bestaande activiteiten voort te kunnen zetten. Daarvoor is jaarlijks € 46.500 nodig. Een deel van de kosten maakten wij eerder ook, maar werd in andere onderdelen van de begroting verwerkt. Denk daarbij aan kosten voor het vervoer van kinderen naar een taalschool en de begeleiding vanuit Vluchtelingenwerk. De nota Participatie van statushouders vanaf 2019 beschrijft welke activiteiten noodzakelijk én wenselijk zijn met betrekking tot de participatie van statushouders voor de jaren 2019 en verder. De financiële gevolgen, voortkomend uit de nota Participatie van statushouders zijn eenmalig in de begroting 2019 opgenomen.

Wij hebben dit onderdeel gesplitst in een wettelijk deel (ondergebracht in de categorie: noodzakelijk nieuw beleid) en een niet wettelijk deel (ondergebracht in de categorie gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit). Gelet op de te maken financiële afwegingen in deze kadernota is het bedrag voor het niet-wettelijke deel slechts opgenomen voor de jaren 2020.

Op de bedragen voor het wettelijke deel is een efficiencykorting van toepassing van 10% en op het bedrag van het niet-wettelijke deel een taakstelling van 20%.

Consulent statushouders (voortvloeiend uit het CUP)

Bij de vaststelling van de begroting 2019 heeft uw raad besloten om ten behoeve van de uitvoering van de bestuursopdracht werk en inkomen een bedrag van € 208.500 voor de consulent werk, de consulent werkgeversdienstverlening en het extra budget voor de trajectkosten structureel op te nemen in de begroting 2019-2022.

Uw raad heeft toen ook besloten de overige middelen in het kader van deze bestuursopdracht voor het aanstellen van een consulent statushouders (€ 40.000) incidenteel op te nemen in de begroting 2019. Wij stellen voor dit bedrag in afwachting van de nieuwe Inburgeringswet alleen voor het jaar 2020 in de begroting op te nemen. Hierop is een efficiencykorting van toepassing van 10%.

Onderwijshuisvesting cluster Olst-Boskamp-Den Nul (voortvloeiend uit het CUP)

De aanwezigheid van kwalitatief goed, betaalbaar en toekomstbestendig onderwijs is van groot belang voor onze gemeente. We willen onze inwoners een aantrekkelijke woonomgeving bieden waarin onze kinderen goed kunnen opgroeien. Daar horen kwalitatief sterke en gezonde onderwijsvoorzieningen bij. Onderwijsvoorzieningen leveren daarnaast een belangrijke bijdrage aan ons vestigingsklimaat. We willen als woongemeente aantrekkelijk blijven voor jonge gezinnen. Door een dalend leerlingenaantal en verouderde schoolgebouwen met soms aanzienlijke leegstand staan deze voorzieningen onder druk. Onze scholen zijn in vergelijking met het landelijke gemiddelde relatief klein en kennen daardoor een verhoogde werkdruk. De schoolbesturen worden daardoor geconfronteerd met grote exploitatietekorten waarbij onnodig veel geld in 'de stenen' gaat in plaats van leerkrachten voor de klas.

Beide schoolbesturen, stichting De Mare (openbaar primair onderwijs) en mijnplein (bijzonder primair onderwijs), hebben gezamenlijk scenario's voor de toekomst van het basisonderwijs beschreven. Deze scenario's moeten ervoor zorgen dat er ook voor de lange termijn kwalitatief goede, toekomstbestendige en betaalbare voorzieningen voor onderwijs en kinderopvang in onze gemeente voorhanden zijn.

Uw raad heeft op basis van het rapport 'Naar een toekomstbestendig en passend onderwijsaanbod voor Salland', onder meer de volgende inhoudelijke besluiten genomen:

1. als denkrichting in te stemmen met de door de schoolbesturen geschetste scenario's voor de clusters van kernen Olst-Boskamp-Den Nul en Wijhe-Boerhaar, alsmede voor de kernen Wesepe en Welsum en de bereidheid uit te spreken om hier als gemeente een randvoorwaardelijke rol te vervullen;
2. ten aanzien van de cluster van kernen Wijhe-Boerhaar een tweede scenario, clustering van vier scholen (basisschool De Bongerd blijft dan op de Boerhaar), toe te voegen dat op een gelijkwaardige manier wordt uitgewerkt.

Vooruitlopend op de inhoudelijke besluitvorming door uw raad hebben wij de hiervoor benodigde middelen in deze kadernota opgenomen. Op deze budgetten passen wij geen korting toe.

Wij hebben de cluster Olst-Boskamp-Den Nul (vanwege de onderhoudsstaat van de huidige gebouwen) ondergebracht in de categorie: noodzakelijk nieuw beleid). De cluster Wijhe-Boerhaar is ondergebracht in de categorie gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit).

Onderwijshuisvesting cluster Wijhe-Boerhaar (voortvloeiend uit het CUP)

Zie hierboven. Gelet op de te maken financiële afwegingen in deze kadernota hebben wij dit budget vooralsnog doorgeschoven naar 2022 en volgende jaren.

Wmo consulent (voortvloeiend uit het SPP en impliciet ook uit het CUP)

Het aantal inwoners dat een beroep doet op de Wmo in onze gemeente is stijgende. Naast deze kwantitatieve stijging is daarnaast ook sprake van steeds groter wordende complexiteit van de problematiek die om een oplossing vraagt. Om te kunnen blijven voldoen aan de ambitie uit het raadsakkoord (de gemeente biedt zorg en ondersteuning van goede kwaliteit aan kwetsbare inwoners, waarbij de menselijke maat bij de maatschappelijke ondersteuning en hulp voorop staat),

is een uitbreiding van de formatie Wmo-consulenten noodzakelijk. Hiermee is een bedrag gemeoid van structureel € 64.000. Hierop is een efficiencykorting van toepassing van 10%.

Welzijn: ondersteuning verenigingen (voortvloeiend uit het CUP)

Het verenigingsleven in Olst-Wijhe vervult een grote maatschappelijke functie in de kernen van onze gemeente. De verenigingen bieden ontmoeting, culturele ontplooiing, sport- en beweegmogelijkheden en dragen bij aan het actief burgerschap van onze inwoners. We onderkennen dat deze belangrijke maatschappelijke functie onder druk staat. Naast het tekort aan vrijwilligers zien we de behoefte vanuit de samenleving op het gebied van sport, cultuur en vrijetijdsbesteding veranderen. Het lukt niet alle verenigingen om aan te blijven sluiten op deze veranderende behoefte. Verenigingen willen graag aan de slag met deze knelpunten, maar hebben niet altijd de tijd, deskundigheid en slagkracht. Wij willen hen hierin ondersteunen en faciliteren om met elkaar tot oplossingen te komen. Samen met verenigingen onderzoeken we hoe wij het verenigingsleven zo goed mogelijk kunnen ondersteunen en faciliteren bij dit vraagstuk. We sluiten daarbij zoveel mogelijk aan bij het manifest met daarin initiatieven dat door hen is opgesteld. Daarin beschrijven zij hoe zij aan een toekomstbestendige sociale infrastructuur willen gaan werken en welke rol zij hierbij voor de gemeente zien weggelegd.

Er ligt nog geen uitgewerkt voorstel, maar we gaan er nu vanuit dat er in 2019 ten minste een eenmalig budget van € 35.000 nodig is voor proceskosten. Wij zullen deze lasten opnemen in de tweede bestuursrapportage 2019. Daarover is op 3 juni beeldvormend door de raad gesproken.

Openbare bibliotheek handhaven huidige voorzieningen (voortvloeiend uit het CUP)

Uw raad heeft in januari 2019 een besluit genomen over de handhaving van de huidige voorziening. Op basis van een evaluatie hebben wij geconcludeerd dat het bibliotheekwerk in Olst-Wijhe goed functioneert. Hoewel het aantal leden en uitleningen daalt, zijn in Olst-Wijhe de fysieke vestigingen nog steeds in trek. Het gebruik van de digitale bibliotheek is nog (steeds) minimaal in onze gemeente. Uw raad heeft besloten de huidige dienstverlening in Olst-Wijhe te continueren in 2019 en 2020. Dit geldt ook voor de eerste periode na 2020. Wij zien vooralsnog geen redenen om te stoppen met de fysieke dienstverlening in Wijhe. Zowel vanuit de Stichting als vanuit de gemeenschap is er draagvlak voor continuering. Enige belemmering in het voortbestaan kan het ontbreken van de benodigde financiële middelen zijn.

Voor de jaren 2021 en 2022 stellen wij voor een extra bedrag van € 22.000 per jaar beschikbaar te stellen ten behoeve van het in standhouden van de huidige locatie in Wijhe. Hierop is een taakstelling van toepassing van 20%. Welke (extra) financiële middelen er vanaf 2023 benodigd zijn, kan op dit moment nog niet beantwoord worden. Dit is afhankelijk van de ontwikkelingen in de komende jaren en de keuzes die u te zijner tijd maakt voor het dienstverleningsaanbod in Olst-Wijhe.

Verlenging transformatie sociaal domein (voortvloeiend uit het CUP)

Uw raad heeft in januari 2019 het besluit genomen over tijdelijke verlenging van de programmatische aanpak transformatie sociaal domein, ter vergroting van de veranderkracht van bestuurders, medewerkers, organisaties/ instellingen en inwoners en ter versterking van de samenhang tussen de verschillende inspanningen binnen het sociaal domein.

Het besluit tot verlenging van het programma betreft incidentele kosten, geraamd op in totaal 123.500 (2019: € 82.000 en 2020: € 41.500).

Verbeteren communicatie minimabeleid

Om onze communicatie rond het Minimabeleid verder te verbeteren is er ook externe expertise nodig en daarvoor is een budget nodig van € 13.000 voor 2020 en 2021. Dekking vindt plaats uit geormerkt geld.

Sport- en cultuurstimulering

In de nota sport- en cultuurstimulering wordt onder meer het belang van het faciliteren van aangepast sporten benoemd. De aangestelde regiocoach stimuleert sportieve en culturele activiteiten die bijdragen aan de maatschappelijke participatie van inwoners uit onze gemeente, al

dan niet met een beperking. De inzet van combinatiefunctionarissen sluit aan bij de ambities die in het raadsakkoord worden beschreven over sport en cultuur en dat dit voor iedereen toegankelijk moet zijn. De financiële gevolgen (€ 5.000 voor aangepast sporten) zijn eenmalig in de begroting 2019 opgenomen. Om dit structureel te maken is een structureel bedrag van € 5.000 nodig. Gelet op de te maken financiële afwegingen in deze kadernota is dit bedrag vooralsnog opgenomen voor de jaren 2020 en 2021. Hierop is een taakstelling van 20% van toepassing (efficiency en versobering).

Uitvoering lokaal gezondheidsbeleid (voortvloeiend uit het CUP)

Voor de uitvoering van de nota Lokaal Gezondheidsbeleid is een budget benodigd. De verdeling over de jaren is als volgt: 2020: € 19.000 en 2021: € 9.500. De dekking hiervan is uit het lokale transformatiebudget.

Strategische denkracht sociaal domein (voortvloeiend uit het SPP en ook uit het CUP)

Evenals in het ruimtelijk domein is binnen de organisatie sprake van een beperkt beschikbare formatie op strategisch niveau. Met de afronding van het programma Transformatie sociaal domein is het zaak om de resultaten hiervan te borgen en door te ontwikkelen, niet alleen op uitvoeringsniveau, maar ook op strategisch niveau. Dit om uiteindelijk ook op strategisch niveau de lijnen te kunnen uitzetten en bewaken die moeten bijdragen aan de in het raadsakkoord geschetste inclusieve samenleving. Hiermee is een bedrag gemoeid van structureel € 54.800. Gelet op de te maken financiële afwegingen in deze kadernota wordt het budget vooralsnog voor de periode van twee jaar (2020 en 2021) meegenomen. Hierop is een taakstelling van 20% van toepassing (efficiency en versobering).

Extra subsidie Stichting Kunst en Cultuur Olst-Wijhe (KCOW)

Alle culturele activiteiten in onze gemeente komen tot stand dankzij vrijwillige inzet. We faciliteren de Stichting Kunst en Cultuur Olst-Wijhe (KCOW) die samen met de cultuurcoalitie (een samenwerkingsverband van meerdere culturele organisaties) activiteiten organiseert op dit terrein. Daarbij zetten we niet alleen in op het financieren van deze activiteiten, maar stellen we KCOW ook in staat om andere initiatiefnemers te begeleiden bij de totstandkoming van een activiteit. Wij stellen voor het subsidiebedrag met jaarlijks € 2.635 te verhogen. Een extra verhoging van de subsidie hebben wij opgenomen in de categorie gewenst nieuw beleid, gewone prioriteit en wordt daarmee geparkeerd. Op het budget passen wij geen korting toe.

Experimentenbudget sociaal domein

De middelen sociaal domein worden met ingang van 2019 niet meer afzonderlijk geoormerkt, maar maken onderdeel uit van de algemene middelen en de geraamde resultaten in de begroting respectievelijk komen ten laste en ten gunste van het begrotingsresultaat.

Om in het kader van het transformatieproces nieuwe initiatieven te kunnen ontwikkelen en experimenten te kunnen faciliteren was in het verleden een afzonderlijk experimentenbudget beschikbaar (jaarlijks ongeveer € 300.000). In de periode van transformatie sociaal domein blijft een experimentenbudget om snel in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen en deze tijdelijk te kunnen faciliteren gewenst. Het is wenselijk om hiervoor structureel een bedrag van maximaal € 75.000 in de begroting op te nemen.

Gelet op de te maken financiële afwegingen in deze kadernota stellen wij voor dit bedrag vooralsnog niet op te nemen in de begroting. Effect hiervan is het stopzetten van het project DagenDoen en dat er geen ruimte is voor experimenten.

Wij stellen voor een incidenteel budget voor het project DagenDoen beschikbaar te stellen in 2020. Hierop is een taakstelling van 20% van toepassing (efficiency en versobering).

2.4 Bedrijfsvoering

Het Strategische personeelsplan

Er is een strategisch personeelsplan (SPP) opgesteld. In de Kadernota 2019-2022 hebben we aangekondigd dat we een kwalitatieve en kwantitatieve analyse maken van de personeelsplanning (toen genaamd: strategisch HR beleid). Dit plan is inmiddels opgesteld. Het SPP kent een drietal bouwstenen, waarop deze analyse is gebaseerd.

- Het collegeuitvoeringsprogramma, waarin de politiek-bestuurlijke ambities zijn verwoord.
- De strategische lijnen van de organisatie (deels ook gebaseerd op de politiek-bestuurlijke ambities uit het raadsakkoord) die zijn vastgelegd in de notitie “*de organisatie van de gemeente Olst-Wijhe in de gemeenschap van de toekomst*”.
- De bedrijfsvoering van de organisatie (de zogenoemde backbone).

Het strategisch personeelsplan is tot stand gekomen op basis van een kwalitatieve en kwantitatieve analyse van de huidige formatie. Dit is afgezet tegen de in de toekomst benodigde formatie op basis van de politiek-bestuurlijke beleidsambities, de bestuurlijke en organisatorische strategielijnen en de bedrijfsvoering van de organisatie. Dit in de context dat in de komende 10 jaar ongeveer 30% van ons personeelsbestand zal uitstromen.

De financiële consequenties van het SPP vormen een integraal onderdeel van het afwegingskader voor de meerjarenbegroting 2020-2023. Dit betekent dat zoveel als mogelijk een verbinding is gelegd met de inhoudelijke beleidsambities en de daarbij behorende prioritering.

De consequenties van het niet opnemen van onderdelen van het SPP in het financieel meerjarenperspectief zijn eveneens in beeld gebracht.

Ter onderbouwing van de conclusies van het SPP is een verdiepende benchmark uitgevoerd. Daarbij is op onderdelen vastgesteld dat nader onderzoek nodig is, alvorens middelen structureel in het financiële meerjarenkader kunnen of moeten worden gebracht. Om die reden en gelet op de te maken financiële afwegingen in deze kadernota is er in verschillende gevallen gekozen de middelen voornamelijk voor de periode van twee jaar (2020 en 2021) mee te nemen.

DOWR samenwerking/instandhouding

Voor de DOWR samenwerking is een aantal ontwikkelingen gesignaleerd en bestuurlijk vastgesteld in de Kaderbrief DOWR 2020-2023. Voor het Uitvoeringsplan Informatieveiligheid is het budget bijgesteld. Door toenemende eisen aan hardware servers op gebied van veiligheid en performance, is na een meting vastgesteld dat aanpassing van het budget noodzakelijk is om compliant te zijn. Eveneens autonoom is de stijging van de kosten voor Hosting Dimpact. Daarnaast is een innovatiebudget door Dimpact vastgesteld, waaraan iedere deelnemende gemeente bijdraagt op basis van inwoneraantal.

Voor het verduurzamen van stroom, de inkoop van groene stroom, worden extra kosten gemaakt door de aankoop van certificaten.

Processen Archief (voortvloeiend uit het SPP)

Omdat als gevolg van diverse oorzaken ons archief nog niet volledig is gedigitaliseerd is voor komende vier jaar nog formatie nodig om het analoge archief (gedeeltelijk) in stand te houden. De kosten hiervan bedragen € 35.200 en staan in de categorie ontwikkelingen bestaand beleid.

Informatieveiligheid en privacy (voortvloeiend uit het CUP)

In de huidige zittingsperiode van de raad zal het informatieveiligheidsbeleid in samenwerking met DOWR geëvalueerd worden. Er is een privacybeleidskader vastgesteld, welke de basis legt voor de werkzaamheden. Dit beleidskader wordt één keer per vier jaar geactualiseerd. Daarbij gaat het onder meer om de volgende werkzaamheden: periodiek actualiseren van het verwerkingsregister, het afsluiten van verwerkersovereenkomsten, het periodiek uitvoeren van Data Protection Impact Assessments (DPIA) (privacyrisico's) en de aanwezigheid van een Functionaris Gegevensbeheer die toeziet op de uitvoering van de privacy door de gemeente. Voor de jaren vanaf 2020 is er structureel budget nodig voor de uitvoering van de genoemde taken op het gebied van informatieveiligheid en privacy. Rekening wordt gehouden met een bedrag van € 65.000 per jaar.

Hierop is nog een efficiencykorting van toepassing van 10%. Verder bevat dit bedrag al een extra korting van 10% voor sobere uitvoering.

Processen privacy, controle rechtmatigheid (voortvloeiend uit het SPP)

De coördinatie van datalekken, DPIA's en het voorbereiden van een jaarlijks verplicht af te geven rechtmatigheidsverklaring van de jaarrekening door het college vraagt om een aanvullend budget van € 42.900 structureel. Hierop is een efficiencykorting van toepassing van 10%.

Ondersteuning team Leefomgeving (voortvloeiend uit het SPP)

Voor de ondersteuning van het team Leefomgeving is een structureel bedrag van € 11.200 nodig. Dit om meer functiedifferentiatie mogelijk te maken door management en medewerkers in m.n. beleidsadviserende functies te ontlasten van de meer uitvoerende taken en zo tot een meer efficiënte inzet te komen. Hierop is een taakstelling van 20% van toepassing (efficiency en versobering).

Ondersteuning team bedrijfsvoering (voortvloeiend uit het SPP)

Voor de ondersteuning van de bedrijfsvoering is een bedrag van € 28.000 nodig. Ter onderbouwing van de conclusies van het SPP is een verdiepende benchmark uitgevoerd. Daarbij is op onderdelen vastgesteld dat nader onderzoek nodig is, alvorens middelen structureel in het financiële meerjarenkader kunnen of moeten worden gebracht. Het budget is dan ook vooralsnog voor de periode van twee jaar (2020 en 2021) meegenomen. Hierop is een taakstelling van 20% van toepassing (efficiency en versobering).

Uitvoering strategisch HR-beleid (voortvloeiend uit het SPP)

Om de uitkomsten van het SPP te kunnen vertalen in een geactualiseerd strategisch HR-beleid (onder meer in de sfeer van scholing en opleiding en werving en selectie) is een eenmalige inzet nodig van € 50.000 in jaar 2020. Gelet op de te maken financiële afwegingen in deze kadernota is dit bedrag gehalveerd. Hierop is een taakstelling van 20% van toepassing (efficiency en versobering).

Gelet op het belang van de uitvoering van dit beleid is daarnaast een structurele versterking van de HR-formatie nodig (al dan niet in samenwerking met DOWR) teneinde te voorkomen dat HR-advies uitvoerend en reactief blijft. Hiervoor is een bedrag nodig van € 32.000 structureel.

Ter onderbouwing van de conclusies van het SPP is een verdiepende benchmark uitgevoerd. Daarbij is op onderdelen vastgesteld dat nader onderzoek nodig is, alvorens middelen structureel in het financiële meerjarenkader kunnen of moeten worden gebracht. Het budget voor de HR-formatie is dan ook vooralsnog voor de periode van twee jaar (2020 en 2021) meegenomen. Hierop is een taakstelling van 20% van toepassing (efficiency en versobering).

Tenslotte is een bedrag van € 10.000 op jaarbasis nodig om externe mobiliteit in onze organisatie te faciliteren daar waar sprake is van een mismatch tussen de kwaliteiten van de medewerker en datgene wat onze organisatie eist. Gelet op de te maken financiële afwegingen in deze kadernota is dit bedrag niet opgevoerd.

Scholing en training (voortvloeiend uit het SPP)

Op basis van de kwalitatieve analyse uit het SPP kan worden geconcludeerd dat een deel van medewerkers een onvoldoende performance heeft, maar wel over mogelijkheden beschikt om tot een voldoende performance te komen. Daarnaast is sprake van een groep medewerkers met het nodige ontwikkelingspotentieel. Om optimaal gebruik te kunnen maken van de mogelijkheden en competenties van onze medewerkers is een verhoging van het scholings- en trainingsbudget noodzakelijk. Dit budget ligt op dit moment onder het beschikbare budget bij vergelijkbare gemeenten. Het gaat hierbij om een structureel jaarlijks bedrag van € 40.000. Wij stellen voor deze fasegewijs op te bouwen, beginnend in 2020 met € 20.000, in 2021 en 2022 met € 30.000. Hierop is een efficiencykorting van toepassing van 10%.

Digitale transitie (voortvloeiend uit het SPP)

In het kader van de digitale transformatie worden van alle gemeenten in de komende jaren de nodige investeringen gevraagd. Onze gemeente werkt hierin waar mogelijk samen met de gemeenten Deventer en Raalte en waar nodig ook in grotere samenwerkingsverbanden, zoals Dimpact. Als kleine gemeente kunnen en willen we hierin niet het verschil maken en zoeken uit een oogpunt van kennis, kwaliteit en kwetsbaarheid waar mogelijk de samenwerking met anderen. Dit betekent echter niet dat hierin ook door onze gemeente moet worden geïnvesteerd de komende jaren.

Hiervoor is eenmalige ontwikkelcapaciteit nodig, waarvoor in 2020 een bedrag van € 35.800 is opgenomen. Hierop is een taakstelling van 20% van toepassing (efficiency en versobering).

Ten behoeve van een goede doorvertaling van de digitale transformatie naar onze eigen organisatie is daarnaast een coördinator nodig voor het voorbereiden en doorvoeren van ons eigen programma digitalisering. Hiervoor is een structureel bedrag nodig van € 35.800. Hierop is een taakstelling van 20% van toepassing (efficiency en versobering).

Daarnaast is formatie nodig (al dan niet DOWR-verband) voor de verdere digitalisering van onze bedrijfsprocessen en datagebruik alsmede een data-analist. Gelet op de te maken financiële afwegingen in deze kadernota is voor de eerstgenoemde functie voornamelijk voor de periode van twee jaar een budget opgenomen. Hierop is een taakstelling van 20% van toepassing (efficiency en versobering). De functie van data-analist hebben wij geparkeerd.

Management (voortvloeiend uit het SPP)

Het management van onze organisatie staat op een aantal plekken onder druk. Dit heeft niet zozeer te maken met de omvang van de zogenoemde “span of support” maar vooral met inhoudelijke bijdragen die op verschillende terreinen moeten worden geleverd. Om meer lucht en ruimte te bieden zijn in het SPP de volgende maatregelen opgenomen:

- uitbreiding formatie teamleider bedrijfsvoering € 14.000
- uitbreiding capaciteit teamleiderstaken projectmanagement- en advies € 60.000
- Ondersteuning overleg directie-teamleiders € 27.500

Gelet op de te maken financiële afwegingen is de uitbreiding van de formatie teamleider bedrijfsvoering niet meegenomen en zijn de benodigde middelen voor capaciteit teamleider PMA en ondersteuning overleg directie-teamleiders voor de periode van twee jaar meegenomen (2020 en 2021). Het gaat om een bedrag van € 67.500 per jaar. Hierop is een taakstelling van 20% van toepassing (efficiency en versobering).

Financiën (voortvloeiend uit het SPP)

Uit het SPP komt naar voren dat de financiële functie in onze organisatie onder grote druk staat. Daarmee worden risico's gelopen in sfeer van de kwaliteit van de financiële functie en tijdigheid van het opleveren van financiële producten. In totaal is hiervoor een bedrag nodig van structureel € 127.300. Gelet op de te maken financiële afwegingen in deze kadernota is voornamelijk voor de periode van twee jaar een bedrag van € 93.750 meegenomen. Hierop is een taakstelling van 20% van toepassing (efficiency en versobering).

Flexibiliteit in formatie (voortvloeiend uit het SPP)

Om een grotere flexibiliteit in de organisatie te kunnen organiseren is een aanvulling op de formatie van belang is. Het gaat hierbij om de teams maatschappelijke ontwikkelingen en projectmanagement en advies. In totaliteit gaat het hierbij om een benodigd bedrag van € 69.600. Gelet op de te maken financiële afwegingen in deze kadernota zijn deze middelen niet meegenomen.

Uitvoeringsplannen I-visie DOWR

Op basis van de I-Visie DOWR zijn vier uitvoeringsplannen voor de periode 2020-2023 opgesteld: dienstverlening; sociaal domein; ruimtelijk domein en bedrijfsvoering. In deze plannen is de ambitie op het terrein van het informatiemanagement vertaald in wensen en behoeften voor de informatievoorziening in de periode 2020-2023. Een van de onderdelen is de invoering van de Basisregistratie ondergrond (Bro). De Bro maakt deel uit van het stelsel van basisregistraties.

Gemeenten zijn wettelijk verplicht over deze registratie te beschikken. Voor de uitvoeringsplannen I-visie is naast een incidenteel budget in 2019 een structureel budget benodigd van € 9.000. Hierop is een efficiencykorting van toepassing van 10%.

3. PERSPECTIEF GRONDEXPLOITATIES

3.1 Inleiding

Een nieuwe doorrekening van de grondexploitaties heeft in het voorjaar van 2019 plaatsgevonden. Hierbij zijn nieuwe begrotingen van de diverse grondexploitaties voor de komende jaren gemaakt op basis van bijgestelde inzichten en verwachtingen. De nieuwe berekeningen zijn input geweest voor de paragraaf Grondbeleid in de Jaarstukken 2018, die aan uw raad zijn voorgelegd. Voor de inhoud wordt hiernaar verwezen. Het is gebruikelijk dat wij twee keer per jaar een nieuwe doorrekening maken. De volgende doorrekening zal plaatsvinden, voordat de tweede bestuursrapportage en de begroting in het najaar worden uitgebracht.

In het perspectief grondexploitaties in deze kadernota gaan we in op de resultaten en de voortgang.

3.2 De resultaten en de voortgang

Op basis een actualisatie per 1 januari 2019 zijn voor de diverse exploitaties nieuwe begrotingen gemaakt voor de komende jaren op basis van bijgestelde inzichten en verwachtingen. Deze zijn verwerkt in de Jaarstukken 2018.

Uit de jaarrekening 2018 kan voor de grondexploitaties het volgende worden geconcludeerd:

- Er is in 2018, conform het BBV, winst genomen in de projecten Noorder Koeslag (€688.915), Zonnekamp Oost (€60.331) en de eerdere winstname in Zonnekamp West is neerwaarts bijgesteld (€ - 39.422) op de geactualiseerde stand van het project per 1-1-2019. In 2017 is er winst genomen in Zonnekamp West (€364.940). Door het gewijzigde (negatiever) resultaat per 1-1-2019 (t.o.v. 1-1-2018) blijkt uit de geactualiseerde grondexploitatie van Zonnekamp West dat er volgens de POC-methode per 1-1-2019 €39.422 minder winst genomen moet worden (derhalve een neerwaartse bijstelling) in dit project. Deze bedragen zijn verwerkt in het verwachte resultaat van de grondexploitaties per 1-1-2019. Het totaalbedrag van de winstneming (€709.824) in deze projecten wordt conform de Nota Grondbeleid toegevoegd aan de Algemene reserve grondexploitaties.
- Het verwachte resultaat van de grondexploitaties op contante waarde 1 januari 2019 bedraagt, nadat winst is genomen, in totaal circa €2,57 miljoen negatief (zie kolom D; dit was per 1 januari 2018: 1,45 miljoen negatief (kolom A)). Dit resultaat van - €1.046.584 wordt voor een groot deel veroorzaakt door de tussentijdse winstneming van €709.824.
- Voor een aantal projecten moet de voorziening te verwachten verliezen worden opgehoogd. Dit wordt vooral veroorzaakt door de onvoorziene kostenstijging in de civieltechnische ramingen, vanwege forse prijsstijging van bouwmaterialen en personeelskosten in deze sector. De voorziening te verwachten verliezen grondexploitaties wordt gevormd ter afdekking van alle negatieve complexen, per contante waarde per 1 januari van dat jaar. In de jaarrekening 2017 was dit een bedrag van €3,32 miljoen. Per 1 januari 2019 is er een bedrag van €3,40 miljoen nodig. Per saldo wordt de voorziening te verwachten verliezen grondexploitaties met €76.586 opgehoogd. Hiermee sluit de voorzieningen aan met de herberekende en/of nieuw geraamde verliezen.
- Het benodigd weerstandsvermogen in de Algemene reserve grondexploitatie wordt berekend in de risicoanalyse en bedraagt €0,76 miljoen. Per 1-1-2018 was het benodigd weerstandsvermogen nog €0,61 miljoen. Dit betekent een toename van €155.200).

Resultaten onderhanden werken	A	B	C	D	D-C	
	Resultaat* JR 2017 per 1-1-2018	Toevoeging 2% rente	Resultaat* JR 2017 per 1-1-2019	Resultaat* JR 2018 per 1-1-2019	Projectinhoudelijk verschil	
Meente Zuid	€ 248.426	€ 4.969	€ 253.395	€ 157.341	€ -96.054	Nadelig
Wesepe bedrijventerrein	€ -171.975	€ -3.440	€ -175.415	€ -285.329	€ -109.915	Nadelig
Wesepe woningbouw	€ -828.514	€ -16.570	€ -845.084	€ -732.130	€ 112.954	Voordelig
Noorder Koeslag**	€ 1.368.238	€ 27.365	€ 1.395.603	€ 585.422	€ -810.181	Nadelig
Boerhaar						Afgesloten
Zonekamp Oost***	€ 253.206	€ 5.064	€ 258.270	€ 84.575	€ -173.695	Nadelig
Zonekamp West****	€ 5.395	€ 108	€ 5.503	€ 1.343	€ -4.160	Nadelig
De Enk	€ -2.322.967	€ -46.459	€ -2.369.426	€ -2.382.583	€ -13.157	Nadelig
Totaal	€ -1.448.191	€ -28.964	€ -1.477.155	€ -2.571.361	€ -1.094.206	Nadelig
					D-C	D-A
Totaal verlies	€ -3.323.456		€ -3.389.925	€ -3.400.042	€ -10.117	€ -76.586
Totaal winst	€ 1.875.265		€ 1.912.770	€ 828.681	€ -1.084.089	€ -1.046.584

nadelig
nadelig

* : contante waarde per 1 januari

** : Resultaat JR2018 na winstneming van	€ 688.915
*** : Resultaat JR2018 na winstneming van	€ 60.331
**** : Resultaat JR 2018 na winstneming van	€ (39.422)
	<u>€ 709.824</u>

Winstneming ZKW

Door gewijzigd resultaat per 1-1-2019 blijkt uit de geactualiseerde grex dat er minder winst hoeft te worden genomen volgens de POC-methode (derhalve negatieve winst).

Bovenstaande tabel geeft per project de financiële resultaten weer. Kolom (A) geeft het resultaat weer, behorend bij de jaarrekening van 2017, dit bedrag is op contante waarde per 1-1-2018. Doordat er gerekend wordt met een rekenrente, kunnen contante waarden uit verschillende jaren niet met elkaar vergeleken worden. In Kolom B staat daarom de rente van 1 jaar. Kolom C (= A + B) geeft dan het resultaat uit de jaarrekening van 2017 weer (inclusief het effect van + 1 jaar rente). De cijfers in kolom C zijn hiermee omgerekend naar peildatum 1-1-2019. De resultaten JR 2018 zijn op deze manier te vergelijken met de resultaten uit JR 2017. Het verschil in kolom D-C geeft de verschillen weer als gevolg van projectinhoudelijke wijzigingen. De kolom D-A geeft het totale verlies (eerste regel) en totale winst (tweede regel) weer. Het verschil tussen D en A van de projecten met een negatief resultaat worden bij elkaar opgeteld en staan vermeld onder totaal verlies. Dit is ook het totaal van de te treffen verliesvoorzieningen (€ -76.586). Het totaal van de verschillen tussen D en A met een positief resultaat staan onder totaal winst (tweede regel: € -1.046.584).

De voortgang voor de komende jaren.

Meente Zuid

Op dit bedrijventerrein is bijna 0,5 hectare uitgeefbaar. In de geactualiseerde grondexploitatie wordt uitgegaan van een verkoop in twee delen, waarvan één deel inmiddels is gereserveerd.

Wesepe bedrijventerrein

Op dit bedrijventerrein zijn nog zes bouwrijpe kavels, van gezamenlijk 1,3 hectare uitgeefbaar. De looptijd van het project is met één jaar uitgefaseerd (t/m 2029). In 2018 zijn hier geen kavels verkocht. Er zijn onderhandelingen gaande met meerdere partijen.

Wesepe woningbouw

De woningbouwlocatie in Wesepe bestaat uit twee delen. Het eerste deel is geheel verkocht. Het tweede deel is in 2018 opnieuw verkaveld en op de markt gebracht. Het grootste deel van deze kavels is verkocht of onder optie.

NoorderKoeslag

In de woonwijk NoorderKoeslag worden kavels verkocht door de gemeente. Ook worden er huurwoningen gerealiseerd door SallandWonen en woningen verkocht door projectontwikkelaar Rotij Grondvast B.V. De woonwijk is verdeeld in vier fasen. Fase één en twee zijn nagenoeg afgerond. In 2015 is gestart met de ontwikkeling van de volgende fase (4). De kavels in deze fase zijn op één na geleverd (deze laatste kavel is in optie genomen). In 2018 is een uitwerkingsplan vastgesteld voor de laatste fase (3). In deze fase wordt ruimte geboden aan sociale woningbouw (SallandWonen en Rotij Grondvast B.V.), projectmatige woningbouw (Rotij Grondvast B.V.) en vrije kavels (gemeente) in diverse prijsklassen. Eind 2018 zijn 21 kavels in verkoop gebracht, waarvan het merendeel inmiddels is gereserveerd. In het najaar 2019 wordt de verkoopcampagne voor de overige gemeentelijke kavels gestart.

Zonnekamp Oost

Zonnekamp Oost betreft de realisatie van een woonwijk in Olst. Het merendeel van het plangebied is bouwrijp. In 2017 is het eerste deel woonrijp gemaakt en een verkoopcampagne doorlopen, waarna nagenoeg al deze kavels in optie zijn genomen. Het overgrote deel van deze kavels zijn in 2018 en in 2019 daadwerkelijk verkocht. Begin 2018 is middels een prijsvraag grond op de markt gebracht waarbij minimaal vier nul-op-de-meter-woningen gerealiseerd moeten worden. Eind 2018 is wederom een woonveld in verkoop gebracht, een deel van deze opbrengsten wordt in 2019 verwacht. Eind 2019 wordt weer een aantal kavels in verkoop gebracht en zal SallandWonen starten met de realisatie van vier sociale huurwoningen.

Zonnekamp West

In Zonnekamp West is de laatste bouwrijpe kavel recent teruggegeven. In de grondexploitatie is ervan uitgegaan dat deze in 2019 werd verkocht. Het woonrijp maken is in 2018 uitgevoerd. Voor de nog te maken kosten en de nog te ontvangen opbrengsten zullen voorzieningen worden gecreëerd zodat het project kan worden afgesloten.

De Enk

De uitvoerende werkzaamheden voor herstructurering van De Enk bevinden zich in de afrondende fase. In 2017 is de bedrijfsverplaatsing afgerond. In 2019 zal duidelijkheid worden verkregen over hoe om te gaan met de twee resterende kavels.

4. FINANCIËEL (MEER)JAREN-PERSPECTIEF

4.1 Inleiding

Op basis van de door uw raad vastgestelde Financiële verordening legt de raad in de kadernota de kaders vast voor het komende begrotingsjaar en de drie volgende jaren. De nota vormt daarmee een jaarlijkse herijking van het beleid over een planperiode van de komende vier jaar.

In deze kadernota zijn de financiële consequenties van het door uw raad vastgestelde raadsakkoord op hoofdlijnen 2018-2022, dat wij vertaald hebben in een collegeuitvoeringsprogramma (CUP), opgenomen. Dit collegeuitvoeringsprogramma is in uw raad besproken op 11 maart 2019. Bij de vaststelling van het collegeuitvoeringsprogramma hebben wij aangegeven dat er sprake is van een mismatch tussen ambities en beschikbare middelen. Deze mismatch is ook door uw raad onderkend. Op basis van de oordeelsvormende bespreking heeft uw raad nog geen prioritering aangegeven. In deze kadernota doen wij u voorstellen hoe een deel van de uitgesproken ambities tot uitvoering gebracht kan worden, in het licht van de financiële mogelijkheden.

Naast de ambities voortvloeiende uit het raadsakkoord hebben wij een strategische personeelsplan (SPP) opgesteld. Deze zijn toegelicht in hoofdstuk 2. De financiële consequenties van het SPP zijn opgenomen in deze kadernota en meegenomen in het afwegingsvoorstel.

Gelet op de totale hoeveelheid aan nieuwe beleidswensen afgezet tegen de op dit moment beschikbare financiële ruimte dienen ten behoeve van de kadernota keuzes gemaakt te worden. In bijlage 1 van de kadernota is een totaaloverzicht opgenomen van alle beleidsambities uit het CUP en het SPP.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de financiële positie. Het beeld is gebaseerd op het bestaande financiële beleid dat u in de begroting 2019 hebt vastgesteld. We tonen thans de meest actuele positie.

4.2 Financieel perspectief beleid- en financiële begroting 2020

4.2.1 Uitgangspositie 2019

Het meerjarenperspectief 2019-2022 liet in het raadsvoorstel, behorende bij de Beleidsbegroting 2019 en het raadsbesluit daarover positieve eindsaldi zien voor de jaren 2020 tot en met 2022.

Financieel kader Ontwerpbegroting	2019	2020	2021	2022
Financieel kader ontwerpbegroting incl sc2018	-9.354	420.427	549.875	813.031
Gewenst nieuw beleid	-661.874	-350.678	-105.446	45.640
Financieel kader ontwerpbegroting incl nieuw beleid	-671.228	69.749	444.429	858.671

Na verwerking van het raadsbesluit van 12 november 2018 over het gewenste beleid ontstaat een nieuw positief beeld, dat uitgangspunt is voor het meerjarenperspectief 2020-2023.

4.2.2 Autonome ontwikkelingen en ontwikkelingen bestaand beleid

Sinds de vaststelling van de Beleidsbegroting 2019 is er sprake van verschillende autonome ontwikkelingen. Deze vloeien voort uit externe, (algemene) autonome ontwikkelingen en ontwikkelingen in bestaand beleid, waarmee in de begroting 2020 en volgende jaren rekening moet worden gehouden. Deze zijn hieronder in beeld gebracht. De ontwikkelingen in bestaand beleid zijn toegelicht in hoofdstuk 2 en hieronder in hoofdstuk 4. De externe algemene autonome ontwikkelingen worden hieronder ook toegelicht.

In deze kadernota is rekening gehouden met de uitkomsten van de Meicirculaire 2019.

Algemene Autonome ontwikkelingen en ontwikkelingen meicirculaire 2019

Onderdeel	2020	2021	2022	2023
Pr Algemene autonome ontwikkelingen				
div Loonmaatregelen	-360.000	-360.000	-360.000	-360.000
1 Vergoeding raadsleden	-80.000	-80.000	-80.000	-80.000
div Prijscompensatie/indexering incl DOWR/Verbonden partijen/etc	-215.000	-215.000	-215.000	-215.000
div Kapitaallasten				10.000
4 Rente/Financiering	42.000			
Subtotaal algemene autonome ontwikkelingen	-613.000	-655.000	-655.000	-645.000

Loonmaatregelen

In de begroting 2020-2023 moet rekening worden gehouden met de ontwikkelingen in de CAO Gemeenten en sociale lasten. De CAO Gemeenten liep door tot en met december 2018. Binnenkort wordt een nieuw onderhandelingsresultaat verwacht voor de jaren 2019 en 2020. De verwachting is dat voor het jaar 2019 (per 1 januari) rekening moet worden gehouden met een salarisverhoging van 3% van de loonsom (een deel daarvan is al verwerkt in de begroting 2019) en vanaf januari 2020 van ongeveer 2,5%. Ook dient rekening te worden gehouden met een stijging van 1,0% i.v.m. de pensioen- en WW-premies en sociale lasten. Uitgegaan wordt van een structureel bedrag van € 360.000.

Vergoeding raadsleden

Als gevolg van wetswijziging zijn de vergoedingen voor raadsleden verhoogd. Hiermee dient rekening gehouden te worden in de begroting. Uitgegaan wordt van een structureel bedrag van € 80.000. Voor een deel is dit bedrag gecompenseerd door het rijk.

Prijscompensatie/indexering, inclusief DOWR samenwerking/Verbonden partijen

Voor prijscompensatie wordt in principe 0% gehanteerd, tenzij contractueel anders is overeengekomen. Op basis van alle contractuele afspraken dient rekening gehouden te worden met een prijscompensatie van € 215.000 structureel. Het gaat hier ook om de Verbonden partijen en de DOWR samenwerking bedrijfsvoering.

Kapitaallasten

Op basis van de stand van zaken ultimo 2018 en de reeds genomen besluiten zijn de kapitaallasten herrekend. Ten opzichte van de begroting 2019-2022 ontstaat pas in 2023 een vrijval kapitaallasten van € 10.000. De vrijval kan worden verklaard door lagere rentelasten als gevolg van de geplande afschrijvingen. De vrijval van kapitaallasten, waarbij grondexploitaties, heffingen en overige dekkingen zijn betrokken, wordt buiten de herrekening gehouden.

Rente/Financiering

De wijziging in de financieringslasten kan pas worden berekend bij de voorbereiding van de ontwerpbegroting 2020. De hoogte van de financieringslasten hangt samen met de ontwikkelingen in de balans (investeringen, langlopende leningen, reserves). De berekening vindt plaats op basis van de ramingen in de ontwerpbegroting en de doorwerking daarvan op de balansbedragen. In zijn algemeenheid geldt dat er sprake is van toename van rentelasten als de investeringen toenemen. In de kadernota kan daardoor nog geen berekening van de rentelasten plaatsvinden. Dit gebeurt bij de voorbereiding van de begroting. Wel is voor 2020 het rentepercentage voor het aantrekken van kortlopende leningen verlaagd van 2% naar 1,5%, een voordeel van € 42.000 in 2020.

Ontwikkelingen algemene uitkering (Gemeentefonds), voortvloeiend uit de meicirculaire 2019

Ontwikkelingen Algemene uitkering (MC2019)	2020	2021	2022	2023
BCF plafond bijstelling obv 2018	-85.000	-85.000	-85.000	-85.000
Compensatie algemene uitkering	523.000	471.000	114.000	407.000
Subtotaal ontwikkelingen Algemene Uitkering Meicirc. 2019	438.000	386.000	29.000	322.000

Ontwikkeling algemene uitkering Gemeentefonds

Het resultaat van de meicirculaire 2019 valt tegen. De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. De jaarlijkse toename of afname van het gemeentefonds, voortvloeiend uit de trap op trap af-methode wordt het accres genoemd. Het accres 2019 is lager ten opzichte van de septembercirculaire 2018. Vanaf 2020 dalen de accessen ten opzichte van de septembercirculaire 2018 verder, hoofdzakelijk als gevolg van een lagere loon- en prijsontwikkeling in het Centraal Economisch Plan (CEP) van het Centraal Plan Bureau. De lagere accessen hebben alle een structureel karakter en cumuleren dus. De loon- en prijsontwikkeling (LPO) is bijna €500.000. Daarnaast zijn er ontwikkelingen in hoeveelheden en uitkeringsfactor met een oplopend positief effect.

Voor de ontwikkeling WOZ-waarde hebben we niets meegenomen. De ontwikkeling in de WOZ-waarde en daarmee het rekestarief zijn gebaseerd op oude waarden. In de septembercirculaire zullen deze gegevens geactualiseerd zijn. Voor het Sociaal Domein is de loon- en prijsontwikkeling grotendeels geneutraliseerd, omdat de zorgkosten ook geïndexeerd zullen worden volgens de lopende contracten. In de begroting wordt dit verder doorgerekend.

Voor de decentralisatie uitkering Voogdij/18+ is €106.000 structureel in mindering gebracht. Voorlopig is deze korting in de algemene middelen verrekend, omdat nu niet aannemelijk is te maken dat de kosten ook werkelijk dalen. De extra bijdrage voor jeugd in de jaren tot en met 2021 komt ten gunste van de algemene middelen, het budget voor jeugdhulp is al hoger geraamd in onze begroting.

We moeten rekening houden met een negatieve bijstelling ten aanzien van het BTW compensatiefonds.

Per saldo is het beeld van de meicirculaire positief, van €438.000 in 2020 naar €322.000 in 2023. De dip in de algemene uitkering in 2022 is vooral het gevolg van het wegvallen van dit extra budget voor jeugd na 2021. De VNG blijft zich inspanssen voor het structureel maken van deze budgetten.

Dekkingsmogelijkheden autonome ontwikkelingen

Voor de categorie autonome ontwikkelingen hadden we gehoopt dat de meicirculaire 2019 compensatie zou bieden voor deze lasten. Deze hoop is niet uitgekomen. Wat dit betekent wordt verderop in dit hoofdstuk toegelicht.

Ontwikkelingen bestaand beleid

De ontwikkelingen bestaand beleid zijn toegelicht in hoofdstuk 2 bij ontwikkelingen bestaand beleid. Hieronder volgt een schematisch overzicht van de budgetten die hiermee gemeoid zijn.

Onderdeel	2020	2021	2022	2023
Pr Ontwikkelingen bestaand beleid				
1 Raad: nieuwe vergaderwijze	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
1 Vergoeding raadsleden: bijkomende kosten	-11.000	-11.000	-11.000	-11.000
1 1e Berap 2019 College: budget voor lidmaatschappen/congressen	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
1 Brandweerkazerne Wesepe: kapitaallasten/onderhoud	PM	PM	PM	PM
1 Hogere bijdrage RIEC en veiligheidsstrategie 2019-2022	-3.960	-3.960	-3.960	-3.960
2 Capaciteit grondzaken	-22.200	-22.200		
2 Areaal uitbreiding IBOR	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
3 Voor en vroegtijdse educatie (VVE), vrijval budget	21.300	21.300	21.300	21.300
3 Kwijtscheldingen minima op basis van Leidraad Invordering	0	0	0	0
3 Kinderopvang met sociaal medische indicatie	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
3 Ontwikkeling sociaal domein	pm	pm	pm	pm
3 Wijziging BTW sport / SPUC-regeling	-39.000	-39.000	-39.000	-39.000
3 1e Berap 2019: vrijval budget gym- en zwemvervoer	10.000	10.000	10.000	10.000
KonnecteD	25.000	25.000	25.000	25.000
4 Onroerende zaakbelasting	60.000	60.000	60.000	85.000
4 DOWR instandhouding etc	-27.000	-27.000	-27.000	-27.000
4 SPP: processen archief	-35.200	-35.200	-35.200	-35.200
div Maatschappelijk vastgoed: Meerjaren onderhoudsplanningen	-17.200	-17.200	-17.200	-17.200
Subtotaal bestaand beleid	-124.260	-124.260	-102.060	-77.060

De verschillende posten zijn toegelicht in de verschillende programma's in hoofdstuk 2. Hieronder volgt nog een aanvullende toelichting.

Kwijtscheldingen minima op basis van Leidraad Invordering

Het beroep dat op de kwijtschelding door de minima wordt gedaan loopt structureel op. Het extra benodigde budget bedraagt € 25.000, bovenop de in de begroting opgenomen structurele raming van € 75.000. In het kader van het zoeken naar dekkingsmiddelen voor het aanvullende bedrag, stellen wij voor dit bedrag te compenseren via aanpassing van het beleid. Wij maken een analyse, rekening houdend met een versoering. Hierover komt in het najaar een concreet voorstel.

Heffing onroerendzaakbelasting

In de begrotingsrichtlijnen wordt voorgesteld voor de raming 2020 voor de ozb-tarieven uit te gaan van een opbrengstenstijging van 1,5%, gebaseerd op de prijsindexering binnen de collectieve sector (IMOC) van het Centraal Planbureau (CPB). In 2023 is daarnaast rekening gehouden met extra opbrengsten als gevolg van de toename van het aantal woningen. Naast deze stijging doen wij in deze kadernota een voorstel om de OZB extra te verhogen. Daarvoor verwijzen wij naar hoofdstuk 4.2.4, waarin ingegaan wordt op diverse dekkingsmogelijkheden om de begroting sluitend te maken.

4.2.3 Totaalbeeld conceptbegroting 2020-2023 (zonder nieuw beleid)

Het totaalbeeld (zonder het nieuwe beleid) ziet er samengevat als onderstaand uit.

Onderdeel	2020	2021	2022	2023
Totaal concept begroting 2020-2023	-229.511	51.169	130.611	458.611

De conclusie is dat de (meerjaren)begroting 2020-2023 op basis van de externe (algemene) autonome ontwikkelingen, de ontwikkeling van de algemene uitkering en de ontwikkelingen in bestaand beleid, in de laatste drie jaarschijven een structureel voordeel laat zien van afgerond € 51.000 in 2021 tot afgerond € 458.000 in 2023. Voor 2020 is er een tekort.

4.2.4 Nieuwe beleidsontwikkelingen en dekkingsmogelijkheden

Wij hebben alle beleidswensen, voortvloeiende uit het collegeuitvoeringsprogramma (CUP), het strategisch personeelsplan (SPP) en de overige wensen geprioriteerd in:

- Noodzakelijk nieuw beleid (N): wettelijke noodzaak of onontkoombaar vanwege afspraken
- Gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit (G-HP)
- Gewenst nieuw beleid met gewone prioriteit (G-P) en lage prioriteit (G-LP). In de toelichting hebben wij aangegeven wat het effect is als een beleidsvoornemen een lager dan wel geen budget/prioriteit krijgt toegekend.

In bijlage 1 van deze kadernota is een totaaloverzicht opgenomen van alle beleidsambities uit het CUP en het SPP, onderverdeeld in de verschillende categorieën en de benodigde budgetten. Daarbij zijn ook per onderwerp de effecten aangegeven als er een lager of geen budget beschikbaar komt.

Per categorie en de aangebrachte prioritering geeft onderstaand overzicht een totaalbeeld van de opgaven die er liggen voor de meerjarenbegroting 2020-2023. Dit is onafhankelijk van het beschikbare resultaat uit de begroting 2019 en de inkomsten uit de meicirculaire 2019.

De totale jaarlijkse opgave waarvoor dekking gevonden moet worden bedraagt rond de 3 miljoen euro. Maatgevend voor het zoeken van dekkingsmogelijkheden zijn de jaren 2022 en 2023.

Onderdeel	2020	2021	2022	2023
Autonome ontwikkelingen	-613.000	-655.000	-655.000	-645.000
Algemene uitkering aanpassing ruimte BCF-plafond	-85.000	-85.000	-85.000	-85.000
Ontwikkelingen bestaand beleid	-124.260	-124.260	-102.060	-77.060
Noodzakelijk nieuw beleid	-555.710	-618.919	-784.570	-746.736
Gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit	-1.065.149	-809.624	-180.545	-250.008
Gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit, voorlopig geparkeerd	-234.887	-304.612	-299.037	-256.537
Gewenst nieuw beleid met (lage) prioriteit	-470.115	-510.115	-989.665	-989.665
Begroting 2020-2023 incl gewenst nieuw beleid	-3.148.121	-3.107.530	-3.095.877	-3.050.006

Gelet op de hoogte van het bedrag van de totale opgave stellen wij voor structurele dekking te vinden voor de volgende categorieën:

- Autonome ontwikkelingen (hierboven in hoofdstuk 4.2.2 al uitgewerkt)
- Ontwikkelingen bestaand beleid (hierboven in hoofdstuk 4.2.2 al uitgewerkt)
- Noodzakelijk nieuw beleid (N)
- Gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit (G-HP)

De categorie Gewenst beleid, midden en lage prioriteit (G-P en G-LP) en de p.m. posten, worden gelet op de omvang van de opgaaf en het dekkingsvraagstuk geparkeerd en niet meegenomen in de voorstellen voor dekkingsmogelijkheden. Het parkeren houdt in dat deze wensen in beeld blijven maar honorering van deze categorie pas mogelijk is, als er meer dekkingsruimte beschikbaar komt. In dit voorstel ziet het er naar uit dat deze dekking niet voorhanden is.

Hetzelfde geldt voor een deel van de categorie Gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit (G-HP). Het gaat hierbij hoofdzakelijk om budgetten die voorsnog voor twee jaar zijn meegenomen in de begroting. Ook deze hebben wij geparkeerd onder de noemer: Gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit (G-HP), voorlopig geparkeerd. Het parkeren houdt in dat deze wensen in beeld blijven, maar dat honorering van deze categorie pas mogelijk is, als er meer dekkingsruimte beschikbaar is. Als dat zo is, zullen deze wensen met voorrang gehonoreerd worden boven de wensen die zijn opgenomen in de categorie Gewenst nieuw beleid met (lage) prioriteit.

Uit de berekeningen vloeit voort dat voor de dekking van alle bovengenoemde categorieën bij elkaar ca. 2 miljoen euro nodig is (jaarschijf 2022). Als de geparkeerde budgetten niet meegerekend worden dan is dekking nodig van afgerond € 850.000 (jaarschijf 2022).

De jaarschijven 2022 en 2023 worden als maatstaf voor de dekkingsmaatregelen aangehouden (de jaren waarin een sluitend beeld moet worden gegeven). De provincie eist in het kader van bestuurlijk toezicht een structureel sluitende meerjarenbegroting, voor in ieder geval de jaarschijven (2020), 2022 en 2023. Voor 2020 en 2021 stellen wij voor het tekort incidenteel te dekken uit incidentele middelen. Hierbij past de kanttekening dat bij de volgende begroting (2021) de jaarschijven 2022, 2023 en 2024 structureel sluitend moeten zijn (geen mogelijkheid meer van inzet van incidentele middelen).

Dit betekent voor de lange termijn voorzichtigheid met structurele uitgaven, die nu (in de meerjarenbegroting 2020-2023) nog niet zichtbaar zijn, maar wel zichtbaar worden in de meerjarenraming 2021-2024 en volgende (bijv. de p.m. posten, toename onderhoudskosten kunstwerken, verkeersmaatregelen op De Omloop in 2025, aansluiten bij het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Wij stellen voor deze wensen te parkeren tot de volgende kadernota's en dan een nieuwe afweging te maken. Wij vinden het niet nodig hiervoor in de kadernota 2020 budgettaire ruimte te reserveren. Het risico hiervan is dat er bij volgende kadernota's geen ruimte ontstaat en opnieuw keuzes moeten worden gemaakt (het zoeken van dekkingsmogelijkheden en een eventuele heroverweging van voorstellen). Dit risico achten wij aanvaardbaar, omdat de inkomsten uit mei- en septembercirculaires zo onvoorspelbaar zijn dat we daarmee geen rekening kunnen houden.

Hieronder volgt een overzicht van maatregelen voor dekking. Een grote heroverwegingsoperatie is daarbij op dit moment voor ons geen optie. Dit laatste vergt een intensief en tijdrovend overleg met de samenleving, waarvan nut en noodzaak, gelet op de beschikbare tijd tot de vaststelling van de begroting 2020 en de positieve ruimte die de meerjarenbegroting volgens de begroting 2019 op termijn laat zien, niet als een realistische optie wordt geacht. Bovendien zal die werkwijze leiden tot vertraging in de uitvoering van het raadsakkoord.

De hoogte van de te realiseren dekkingen zal op onderdelen nader uitgewerkt moeten worden.

Voorgestelde dekkingsmogelijkheden:

A. Fasering

Wij hebben gekeken naar de mogelijkheid om beleidsambities te faseren. Ook hebben we bekeken of het benodigde budget in verhouding staat tot het gewenste doel c.q. is het aangegeven/gevraagde budget de beste manier om het doel te bereiken: zijn er sobere en alternatieve oplossingen mogelijk? Daarbij past het te bezien of de categorieën noodzakelijk nieuw beleid en gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit tegen een lager budget uitgevoerd kunnen worden dan aanvankelijk is geraamd. Deze fasering is reeds verwerkt in het financiële overzicht met categorie-indeling.

B. Toepassen van een taakstelling op de gewenste beleidsambities

Gelet op het feit dat een grote heroverwegingsoperatie voor ons geen optie is, stellen wij voor op alle beleidsambities in de categorie Noodzakelijk nieuw beleid en Gewenst nieuw beleid met een hoge prioriteit, waarvoor in het schema geen dekking is aangegeven, een efficiencykorting c.q. versoberingskorting toe te passen. Een dergelijke maatregel heeft als effect dat bij de uitvoering van de ambities een versobering plaatsvindt. Mogelijk kan dit aanleiding zijn om op onderdelen de ambities aan te passen. Daarover komen bij de uitvoering zo nodig voorstellen. Wij achten deze taakstelling verantwoord om zoveel mogelijk ambities uit het raadsakkoord en het strategisch personeelsplan tot uitvoering te kunnen brengen.

Voorgesteld wordt de volgende taakstelling op de gewenste budgetten toe te passen:

- In de categorie Noodzakelijk beleid: een verlaging van het budget met 10% (efficiencykorting).
- In de categorie Gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit: een verlaging van 20% (efficiency en versoberingskorting).

Een en ander betekent dat op een aantal budgetten die genoemd zijn in hoofdstuk 2 een korting wordt toegepast. Het bedrag van de korting wordt geparkeerd. Dit betekent dat als er financiële ruimte ontstaat, er bezien kan worden of budgetten alsnog volledig kunnen worden toegekend (100%).

De taakstelling levert per saldo een bedrag op van (jaarschijf 2022):

- Categorie N: Jaarschijf 2022: 10% levert op: € 78.000.
- Categorie G-HP: Jaarschijf 2022: 20% levert op: € 36.000.

In deze berekeningen zijn ook de SPP-voorstellen met de categorie N en G-HP verwerkt.

Per saldo levert deze taakstelling het volgende op: € 114.000

Op dit uitgangspunt is een aantal uitzonderingen. Wij zijn van mening dat - gelet op de te maken financiële afwegingen in deze kadernota - op de uitvoering van de privacymaatregelen (categorie Noodzakelijk nieuw beleid) een extra korting van 10% (bovenop de 10%) kan worden toegepast, t.w. twee keer € 7.000 om de uitvoering zo sober mogelijk te houden binnen de grenzen van de wet.

Op de voorstellen voor onderwijshuisvesting clusters Olst-Boskamp-Den Nul en Wijhe-Boerhaar passen we geen korting van 10% resp. 20% toe. Een aanvullende korting van 10% resp. 20% leidt tot een onoverbrugbare 'restopgave'.

Evenmin achten wij het gewenst een korting toe te passen op de verhoging van de bijdrage Regio Zwolle (vanwege regionale afspraken) en de subsidieverhogingen voor de Stichting KCOW en voor de molen in Olst (ook vanwege gemaakte afspraken met de besturen).

C. Toepassen van een taakstelling op beïnvloedbare budgetten in de gemeentelijke begroting bestaand beleid

Een groot deel van de begroting is niet beïnvloedbaar of moeilijk beïnvloedbaar. Een deel is wel beïnvloedbaar. De verlaging van de budgetten met 5% als taakstelling is een optie.

In de begroting is ca. 41 miljoen opgenomen voor lasten voor de verschillende taakvelden (begroting 2019, jaarschijf 2020). Een groot deel is niet beïnvloedbaar. Uitgaande van 5% van een kwart van de totale lasten, die beïnvloedbaar worden geacht, zou deze optie € 500.000 moeten opleveren.

Deze optie zal pijn doen, maar de beleidsambitie blijft door de taakstelling overeind.

In de kadernota wordt dit bedrag als stelpost opgenomen. Vóór de vaststelling van de begroting 2020 zal deze stelpost uitgewerkt worden met concrete voorstellen hoe dit bedrag is in te vullen (in de begroting staat de provincie geen stelposten toe, dus daarom moet het bedrag van de bezuiniging per taakveld duidelijk zijn en verwerkt worden in de begroting 2020).

Gedacht kan worden aan: openbare veiligheid, onderhoudsbudgetten openbare ruimte, IBOR, ruimtelijke ordening en wonen, recreatie en toerisme, sport, cultuur en welzijn, inkomensregelingen participatiewet, bestuursopdracht werk- en inkomen, maatwerkdienstverlening 18+ en 18-. De effecten daarvan worden ook in beeld gebracht.

Er wordt een werkgroep geformeerd om deze optie uit te werken en met concrete voorstellen te komen. Mogelijk kunnen bepaalde voorstellen niet per 2020 ingevoerd worden, maar fasegewijs in een later jaar. Hiermee wordt in het perspectief rekening gehouden.

Totale opbrengst van de taakstelling bestaand beleid: € 500.000. Omdat niet alle taakstellingen gelijk in de volle breedte ingevoerd kunnen worden, is er voor 2020 rekening gehouden met een opbrengst van € 400.000.

D. Verhoging van de toeristenbelasting

Door het verdubbelen van het tarief van de toeristenbelasting per 2021 ontstaat er dekkingruimte. Aanname opbrengst per saldo € 70.000.

E. Onderzoek doen naar verhoging van gemeentelijke inkomsten. Daarvoor een bestuursopdracht formuleren met het oog op de kadernota van volgend jaar.

Het uitwerken van deze optie kost de nodige tijd. Daarvoor is de tijd tekort voor het opstellen van de begroting 2020. Deze optie wordt door middel van een bestuursopdracht uitgewerkt. Het doen van onderzoek naar het genereren van inkomsten kost geld. Hiermee zal rekening gehouden moeten worden. De mogelijke opbrengst zal volgend jaar worden ingebracht in kadernota 2021.

Onze Nota reserves en voorzieningen dateert van 2015. Deze zullen wij in de aanloop naar de kadernota 2021 ook herzien.

F. Inzet op bezuinigingen van de bijdragen aan verbonden partijen c.a.

Wij zijn van mening dat ingezet moet worden op bezuinigingen op de gemeentelijke bijdragen van verbonden partijen. Het voorbereiden en uitwerken van deze optie kost tijd. Hierover zal overleg met de verbonden partijen en andere gemeentebesturen moeten plaatsvinden. Daarvoor is de tijd tekort voor het opstellen van de begroting 2020. De mogelijke opbrengst zal volgend jaar worden ingebracht in kadernota 2021.

G. Inzet incidentele middelen voor 2020 en 2021

Met de inzet van structurele dekkingsmiddelen moet de meerjarenbegroting voor de één na laatste en laatste jaarschijf (2022 en 2023) structureel gedekt worden. Voor de eerste jaarschijven (2020 en 2021) zal ter overbrugging geput moeten worden uit de reserve Nader te bestemmen middelen. Hiervoor is volgens het financieel resumé per saldo ruim € 1.590.000 nodig.

H. Verhoging van de OZB om voorzieningen in stand te houden

De uitkomsten van de meicirculaire 2019 vallen ons tegen. Wij hadden verwacht dat wij de externe autonome ontwikkelingen konden opvangen met de opbrengsten uit de meicirculaire. Dit is niet het geval gebleken. De categorieën: Noodzakelijk nieuw beleid en Gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit behelzen voor een groot deel de uitvoering van het raadsakkoord (CUP en het SPP). Om deze uitvoering mogelijk te maken stellen wij voor de OZB vanaf 2020 als volgt extra te verhogen: 2% in 2020 (levert € 80.000 op), 3% in 2021 (extra opbrengst € 120.000), 5% in 2022 (extra opbrengst € 200.000) en 2% in 2023 (€ 80.000).

Het gaat dan om verhoging van de OZB naast de trendmatige verhoging. Een verhoging van 1% levert € 40.000 op.

Om een deel van de ambities uit het raadsakkoord uit te voeren is bovenstaande tijdelijke OZB-verhoging nodig, die in 2023 teruggebracht wordt naar 2%.

Wij zijn van mening dat dit voorstel past binnen het raadsakkoord op hoofdlijnen. Dit akkoord geeft het volgende aan: "Wij zijn terughoudend in het verzwaren van de lastendruk. De OZB-opbrengsten en overige lasten stijgen – behoudens de jaarlijkse prijsindexcorrectie – niet, tenzij wij aangeven dat een stijging noodzakelijk is om bepaalde voorzieningen te behouden of mogelijk te maken". Overweging: in dit voorstel wordt voorgesteld niet te kiezen voor een grote heroverweging door bijvoorbeeld bepaalde voorzieningen ter discussie te stellen. Voorzieningen worden daardoor overeind gehouden. Het raadsakkoord kent een aantal ambities, die om uitvoeringsbudget vragen. Dit budget is niet zonder meer voorhanden. Indien onvoldoende budget wordt vrijgemaakt, zullen de ambities uit het raadsakkoord bijgesteld moeten worden. Om bestaande voorzieningen in stand te houden en nieuwe ambities mogelijk te maken is het verdedigbaar om de OZB te verhogen.

Overzichten noodzakelijk nieuw beleid en gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit

Bovenstaande overwegingen leiden tot de volgende financiële overzichten. In deze overzichten is verwoord welk budget voortvloeit uit de uitvoering van het CUP en het SPP.

Noodzakelijk nieuw beleid:

Onderdeel	2020	2021	2022	2023
Pr Noodzakelijk nieuw beleid				
1 75 jaar vrijheid	-10.000			
1 SPP: Openbare orde en veiligheid: uitvoering APV	-27.000	-27.000	-27.000	-27.000
2 SPP: Duurzaamheid uitbreiding 1 fte + tijdcap naar structcap	-17.800	-17.800	-17.800	-17.800
2 CUP: Duurzaamheid: budget beleidsontwikkeling, projecten en kansrijke initiatieven	-25.000	-15.000	-10.000	
2 CUP: Klimaatadaptatie: uitvoering plan van aanpak	pm	pm	pm	pm
2 CUP: Invoering omgevingswet en omgevingsvisie	-116.500	-156.500	-241.000	-203.500
2 Extra onderhoudsbudget civieltechnische kunstwerken (IBOR)	-28.000	-28.000	-28.000	-28.000
2 Cultuurhistorische waardenkaart	-53.000			
2 Reconstructies/rehabilitaties 2019-2020 Openbare ruimte		-30.114	-29.779	-29.445
3 CUP: Consulent statushouders	-40.000			
3 CUP: Onderwijshuisvesting cluster Olst-Boskamp-Den Nul	-9.610	-105.705	-192.191	-192.191
3 Participatie statushouders	-27.900	-27.900	-27.900	-27.900
3 SPP: WMO consulent	-64.000	-64.000	-64.000	-64.000
4 CUP: Informatieveiligheid en privacy	-65.000	-65.000	-65.000	-65.000
4 SPP: Processen:privacy; controle rechtmatigheid;	-42.900	-42.900	-42.900	-42.900
4 SPP: Scholing en training	-20.000	-30.000	-30.000	-40.000
4 Uitvoeringsplannen ICT DV, SD, RD en BV	-9.000	-9.000	-9.000	-9.000
4 Uitbreiding formatie: werkplekkosten	PM	PM	PM	PM
Totaal noodzakelijk nieuw beleid	-555.710	-618.919	-784.570	-746.736

Oplossingen om uitvoering van het noodzakelijk nieuw beleid mogelijk te maken en dekking van de autonome ontwikkelingen/ontwikkelingen bestaand beleid op te vangen:

Onderdeel	2020	2021	2022	2023
Oplossingen/fasering noodzakelijk nieuw beleid				
10% taakstelling op noodzakelijk nieuw beleid	56.000	62.000	78.000	75.000
Geen 10% korting op onderwijshuisvesting Olst	-1.000	-11.000	-19.000	-19.000
Taakstelling op bestaande begroting	400.000	500.000	500.000	500.000
Verdubbelen toeristenbelasting		70.000	70.000	70.000
Extra verhogen OZB met 2% in 2020, 3% in 2021, 5% in 2022, 2% in 2023	80.000	120.000	200.000	80.000
Totaal oplossing tm noodzakelijk nieuw beleid	535.000	741.000	829.000	706.000

Gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit:

Onderdeel	2020	2021	2022	2023
Pr Gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit				
1 CUP: Dienstverlening: uitvoering programma dienstverlening	-25.000	-25.000		
1 SPP: Dienstverlening: capaciteit social media; digitalisering webteam	-49.500	-12.500	-12.500	-12.500
1 SPP: Participatie: ondersteuning en communicatie	-31.800	-31.800		
2 CUP: Duurzaamheid: budget beleidsontwikkeling, projecten en kansrijke initiatieven	-51.563	-48.438		
2 SPP: Duurzaamheid uitbreiding 1fte + tijdcap naar structcap	-73.250	-73.250	-31.063	-31.063
2 Hoogwaterbeschermingsprogramma / meekoppelkansen	-60.000			
2 Hoogwaterbeschermingsprogramma / meekoppelkansen			pm	pm
2 Beleidsplan wegen 2020-2023/wegreconstructies	pm	pm	pm	pm
2 CUP: Opzetten nieuwe woonvisie	-20.000			
2 CUP: Invoering omgevingswet en omgevingsvisie	-93.500	-55.500	-9.000	-6.500
2 Stimuleringsfonds asbestsanering				
2 SPP: strategische denkracht ruimtelijk domein en leefomgeving	-90.000	-90.000		
2 SPP: Woningbouw: beleidsintensivering 0,15fte	-11.900	-11.900	-11.900	-11.900
2 Subsidie molen Olst	-3.351	-3.351	-3.351	-3.351
2 CUP: Leefbaarheid: aanpak hondenpoep	-2.500	-2.500		
2 CUP: bijdrage Regio Zwolle	-24.000	-24.000	-24.000	-24.000
2 CUP: Naar vitaal platteland: bijdrage visietraject in Sallanddeal	-10.000			
2 SPP: Vitaal platteland: inzet medewerker Salland Deal	-7.700	-7.700	-7.700	-7.700
3 CUP: welzijn: ondersteuning verenigingen etc				
3 CUP: Openbare bibliotheek: handhaven huidige voorzieningen		-22.000	-22.000	
3 CUP: Onderwijshuisvesting cluster Wijhe-Boerhaar			-9.396	-103.359
3 CUP: Verlenging programma transformatie sociaal domein	-41.500			
3 CUP: Verbeteren communicatie minimaleleid	-6.500	-6.500		
3 CUP: Lokaal gezondheidsbeleid	-19.000	-9.500		
3 Sport- en cultuurstimulering	-5.000	-5.000		
3 SPP: Sociaal domein: strategische denkracht	-54.800	-54.800		
3 Participatie statushouders	-18.600			
3 CUP: Subsidie KCOW, uitvoering kernactiviteiten	-2.635	-2.635	-2.635	-2.635
3 Sociaal domein: project DagenDoen	-50.000			
4 SPP: Digitale transformatie: coördinator; medewerker digitalisering; data-analist	-142.600	-106.800	-35.800	-35.800
4 SPP: Strategisch HR	-25.000			
4 SPP: ondersteuning team LO	-11.200	-11.200	-11.200	-11.200
4 SPP: Medewerkers: HR	-32.000	-32.000		
4 SPP: Processen: ondersteuning bedrijfsvoering	-28.000	-28.000		
4 SPP: Management: capaciteit teamleiderstaken PMA; ondersteuning DTO	-67.500	-67.500		
4 SPP: Financien: versterking financieel advies en ondersteuning	-93.750	-93.750		
4 Uitbreiding formatie: werkplekkosten	PM	PM	PM	PM
Totaal gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit	-1.152.149	-825.624	-180.545	-250.008

Specifieke dekking voor nieuw beleid, met hoge prioriteit:

Onderdeel	2020	2021	2022	2023
Dekking gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit				
Reserve SD: Verlenging programma transformatie sociaal domein	41.500			
Reserve NTBM: RB2017 verbetering communicatie minimabeleid	6.500	6.500		
Lokaal gezondheidsbeleid: dekking lokaal transformatiebudget	19.000	9.500		
Investeringsreserve: binnenstedelijke vernieuwing: woonvisie	20.000			
Reserve NTBM: Beleidsplan wegen 2020-2023/wegrec: PvA				
Totaal dekking gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit	87.000	16.000	0	0
Totaal gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit incl. dekking	-1.065.149	-809.624	-180.545	-250.008

Oplossingen om uitvoering van het gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit mogelijk te maken:

Onderdeel	2020	2021	2022	2023
Oplossingen/fasering gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit				
20% taakstelling op gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit	213.000	162.000	36.000	50.000
Geen 20% korting op onderwijshuisvesting Wijhe	0	0	-2.000	-21.000
Geen 20% korting op bijdrage regio Zwolle	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Geen 20% korting op subsidie molen Olst	-670	-670	-670	-670
Geen 20% korting op subsidie KCOW	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Totaal dekking gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit	206.330	155.330	27.330	22.330

4.2.5 Ontwikkeling financieel (meer)jarenperspectief incl. Noodzakelijk nieuw beleid

Rekening houdend met bovenstaande voorstellen ziet het meerjarenperspectief van de Begroting 2020-2023, inclusief het noodzakelijke nieuwe beleid, er samengevat als volgt uit.

Onderdeel	2020	2021	2022	2023
Totaal concept begroting 2020-2023	-229.511	51.169	130.611	458.611
Totaal noodzakelijk nieuw beleid	-555.710	-618.919	-784.570	-746.736
Totaal oplossing tm noodzakelijk nieuw beleid	535.000	741.000	829.000	706.000
Begroting 2020-2023 incl gewenst noodzakelijk beleid en opl.	-250.221	173.250	175.041	417.875

Met de inzet van de opbrengsten van alle genoemde concrete dekkingsmiddelen is de (meerjaren)begroting 2020-2023 op basis van de externe (algemene) autonome ontwikkelingen, ontwikkelingen algemene uitkering, de ontwikkelingen in bestaand beleid en het noodzakelijk nieuw beleid in evenwicht, met uitzondering van 2020 (een tekort van ca. € 250.000). Voor de overige jaren is er een voordeel.

Wij stellen voor deze categorieën, inclusief de aangegeven dekkingsmiddelen als kader te verwerken in de ontwerp(meerjaren)begroting 2020-2023 met de kanttekening dat de concrete invulling van de taakstelling van € 500.000 bij de begroting plaatsvindt.

4.2.6 Ontwikkeling financieel (meer)jarenperspectief incl. Gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit

Als ook rekening wordt gehouden met het gewenste nieuwe beleid met hoge prioriteit dan ziet het meerjarenperspectief van de Begroting 2020-2023, dus inclusief noodzakelijk nieuw en gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit, er samengevat als volgt uit:

Onderdeel	2020	2021	2022	2023
Begroting 2020-2023 incl gewenst noodzakelijk beleid en opl.	-250.221	173.250	175.041	417.875
Totaal gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit incl. dekking	-1.065.149	-809.624	-180.545	-250.008
Begroting 2020-2023 incl gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit	-1.315.370	-636.374	-5.504	167.867
Totaal dekking gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit	206.330	155.330	27.330	22.330
Begroting 2020-2023 incl gewenst nieuw beleid HP + oplossingen	-1.109.040	-481.044	21.826	190.197

Bepalend voor het structurele evenwicht zijn de jaren 2022 en 2023. Met de inzet van de opbrengst van de genoemde dekkingsmiddelen is de (meerjaren)begroting 2020-2023 op basis van de externe (algemene) autonome ontwikkelingen, ontwikkelingen algemene uitkering, de ontwikkelingen in bestaand beleid en het noodzakelijk en gewenst nieuw beleid met hoge prioriteit structureel in evenwicht vanaf 2022.

Om dit structurele evenwicht te bereiken hebben wij enerzijds gekeken naar de mogelijkheden om zoveel mogelijk ambities uit het raadsakkoord in de komende jaren te kunnen uitvoeren en zijn wij anderzijds genoodzaakt terughoudend te zijn in het structureel maken van bepaalde wensen. Deze wensen zijn dan ook vooralsnog voor de periode van twee jaar (2020 en 2021) meegenomen. Een deel van de wensen is structureel geraamd. Met de genoemde maatregelen voorkomen we dat wij een grote heroverweging moeten starten, die de nodige tijd gaat kosten.

Wij achten verdergaande dekkingsmogelijkheden niet aanwezig. Mochten die nodig zijn dan is een grote heroverweging in de aanloop naar de Kadernota 2021 noodzakelijk.

Wij stellen voor incidenteel middelen uit de reserve Nader te bestemmen middelen in te zetten voor de jaren 2020 en 2021 (in totaal € 1.590.000). Dit heeft overigens consequenties voor de ratio van het weerstandsvermogen. Zie 4.2.8.

Wij stellen voor bovenstaande uitgangspunten als kader voor de begrotingsvoorbereiding te hanteren. Bij de behandeling van de begroting komen wij met concrete voorstellen, waarbij ook de septembercirculaire 2019 wordt betrokken.

4.2.7 Strategische personeelsplan en Bedrijfsvoering

De onderbouwing van de financiële budgetten zijn toegelicht in hoofdstuk 2.

4.2.8 Saldo en dekking via reserve Nader te bestemmen middelen

Wij hebben in deze kadernota voorstellen gedaan om incidentele budgetten uit de reserve Nader te bestemmen middelen te dekken. Hieronder volgt een overzicht van wat dit voor de stand van de reserve en de ratio betekent.

Verloop reserve Nader te bestemmen middelen	2020	2021	2022	2023
saldo 1 januari	2.897.983	1.723.563	1.093.865	1.100.273
onttrekking	-108.850	-174.507	-10.000	-10.000
rente 1,5% obv saldo 1-1	43.470	25.853	16.408	16.504
Te dekken tekort Kadernota 2020	-1.109.040	-481.044		
Saldo 31 december	1.723.563	1.093.865	1.100.273	1.106.777
Risicobedrag	921.355,00	921.355,00	921.355,00	921.355,00
weerstandratio voor Kader 2020-2023	3,07	2,93	2,96	3,00
weerstandratio na Kader 2020-2023	1,87	1,19	1,19	1,20

5. BEGROTINGSRICHTLIJNEN

5.1 Toetsingsaspecten Gedeputeerde Staten begroting 2020-2023

Criteria repressief toezicht in 2020

Hieronder zijn de algemene uitgangspunten geformuleerd om voor het begrotingsjaar 2020 voor het repressieve toezicht in aanmerking te komen.

De Begroting 2020 moet structureel en reëel in evenwicht zijn. Als dat niet het geval is, dient de meerjarenraming aannemelijk te maken dat dit evenwicht uiterlijk in 2023 tot stand zal komen. De Begroting en Jaarrekening dienen binnen de wettelijke termijnen toegezonden te zijn aan de provincie. De vastgestelde Jaarrekening en de Begroting dienen tijdig, respectievelijk vóór 15 juli en 15 november, aan Gedeputeerde Staten te zijn gezonden.

Het begrip structureel evenwicht houdt in dat in de begroting jaarlijks de structurele lasten gedekt worden door de structurele baten. Het begrip reëel evenwicht houdt in dat de begroting volledig, realistisch en haalbaar is.

(Geen) opschuivend sluitend meerjarenperspectief

Bij de beoordeling van het structureel en reëel evenwicht, beoordeelt Gedeputeerde Staten of er sprake is van een opschuivend perspectief. Daarmee wordt bedoeld dat het niet is toegestaan om ieder jaar opnieuw een (meerjaren)begroting aan te bieden, waarbij uitsluitend de laatste jaarschijf in evenwicht is.

Dit betekent het volgende voor onze begroting 2020: de (meerjaren)begroting moet sluitend zijn in de jaren 2020, 2022 en 2023. De inzet van incidentele middelen om de begroting 2020 sluitend te maken is mogelijk, mits de jaarschijven 2022 en 2023 structureel sluitend zijn. Door de provincie is dit bevestigd¹.

5.2 Begrotingsrichtlijnen 2019-2022

Algemeen

De Beleids- en financiële begroting 2020-2023 wordt gebaseerd op de beleids- en financiële begroting 2019-2022 vastgesteld door de raad d.d. 12 november 2018, inclusief de begrotingswijzigingen tot en met de 1^e bestuursrapportage 2019.

Loonkostenmutatie gemeentepersoneel

In de begroting 2020-2023 moet rekening worden gehouden met de ontwikkelingen in de CAO Gemeenten en ontwikkelingen met betrekking tot de sociale lasten en de werkgeverpremies. De onderhandelingen over de CAO Gemeenten lopen nog. De verwachting bestaat dat een tweejarige CAO wordt afgesloten voor 2019 en 2020, welke terug werkt tot 1 januari 2019. Op basis van de standpunten van de onderhandelingspartijen bestaat de verwachting dat voor het jaar 2019 rekening moet worden gehouden met een stijging van 3% van de loonsom (vorig jaar was 2% gerekend) én voor het jaar 2020 met een stijging van 2,5% van de loonsom. Ook dient rekening te worden gehouden met een stijging van 1% i.v.m. de pensioen- en WW-premies en sociale lasten. De loonkosten van het gemeentepersoneel worden gebaseerd op de vastgestelde formatie en de feitelijke loonkosten (peildatum april 2019) én rekening houdend met genomen besluiten met rechtspositionele consequenties.

Voor de begroting 2020 wordt voorgesteld te anticiperen op zowel de aankomende cao als de stijging van de werkgeverpremies. De verwachte stijging nemen we op als stelpost in de begroting en kan om bijstelling vragen zodra de nieuwe CAO gemeenten en de werkgeverpremies bekend zijn dan wel dat de looncompensatie die we via de algemene uitkering ontvangen (mei/juni circulaire 2019) een afwijkend beeld laat zien ten opzichte van deze stelpost. We stellen daarom voor rekening te houden met in totaal 3,5 % voor de loonkostenontwikkeling.

---

¹ Met de kanttekening dat rekening wordt gehouden met nieuwe feiten die van invloed kunnen zijn op de (meerjaren-)ramingen.

Prijsmutatie (algemeen)

Voor 2020 wordt de prijsontwikkeling en daarmee de indexering ingeschat op 1,5%. Deze indexering is gebaseerd op het Indexcijfer voor Materiële Overheidsconsumptie (IMOC), zoals opgenomen in het Centraal Economisch Plan (CEP 2019) van het Centraal Planbureau dat in maart 2019 is gepubliceerd. Gelet op de financiële positie van onze gemeente wordt voorgesteld rekening te houden met een prijsmutatie van 0% voor 2020, met uitzondering van de contractueel afgesproken prijsmutaties. De *0% prijsmutatie* is ook van toepassing op subsidies, die gemeente verstrekt aan instellingen, verenigingen etc.

De meerjarenraming wordt opgesteld op basis van constante prijzen. Dit betekent dat de meerjarenraming wordt gebaseerd op het prijsniveau van het begrotingsjaar en er in latere jaren geen verdere indexering wordt toegepast.

Loonkosten- en prijsmutatie professionele welzijnsinstellingen

Voor compensatie van de loonkostenmutatie van primaire voorzieningen gelden ten opzichte van 2019 de landelijke richtlijnen voor de CAO Welzijn en CAO bibliotheek (publicatie VNG). De 0% prijsmutatie geldt ook voor verstrekte subsidies aan instellingen voor primaire voorzieningen.

Bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen/samenwerkingsverbanden

Er wordt uitgegaan van de door de gemeenschappelijk regelingen/samenwerkingsverbanden laatst vastgestelde (meerjaren)begroting (2019 of 2020) en de wijzigingen daarop op basis van de door de samenwerkingsverbanden vastgestelde begrotingswijzigingen, tenzij er andere afspraken zijn gemaakt.

Eventuele financiële consequenties van besluitvorming door de regio (waaronder DOWR-bedrijfsvoering) die buiten het genoemde kader vallen worden afzonderlijk gemeld bij de behandeling van de Beleids- en financiële begroting 2020-2023.

Algemene heffingen

A. Gemeentelijke belastingen (algemene middelen)

1. Onroerendezaakbelastingen

Eigenarenbelasting woningen en eigenaren- en gebruikersbelasting niet-woningen.

Voor 2020 wordt voorgesteld de opbrengststijging met 1,5% te verhogen, zijnde het percentage van de prijsindexering. In deze kadernota wordt voorgesteld de OZB-belastingen extra te verhogen met 2% in 2020, 3% in 2021, 5% in 2022 en 2% in 2023.

2. Toeristenbelasting

Voor de toeristenbelasting is het besluit betreffende vaststelling belastingverordeningen 2019 en het tarief toeristenbelasting 2019 van 12 november 2018 het uitgangspunt. Overeenkomstig dit besluit is het tarief voor 2020 €0,50 per overnachting. In deze kadernota wordt voorgesteld de toeristenbelasting te verdubbelen.

B. Heffingen en rechten

1. Rioolheffing

Het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) Olst-Wijhe is in 2015 geactualiseerd.

Kaderstelling voor de berekening van de tarieven maakt hier onderdeel van uit. Het uitgangspunt is dat de heffing 100% kostendekkend is voor de totale kosten rioleringszorg.

2. Afvalstoffenheffing

De tarieven worden gebaseerd op de meest actuele ramingen voor het verzamelen en verwerken van afval. Het uitgangspunt is dat de tarieven 100% kostendekkend zijn. Voorgesteld wordt om de tarieven - zoals gebruikelijk - vast te stellen bij de behandeling van de Beleids- en financiële begroting.

3. Overige leges, rechten en tarieven

In afgelopen jaren is onderzoek gedaan naar de kostenonderbouwing en kostendekkendheid van de tarieven. Voor verschillende tarieven is de kostenonderbouwing helder gemaakt en de kostendekkendheid opnieuw beoordeeld. In 2019 vindt hierop een vervolg plaats.

Voor de legestarieven gerelateerd aan de omgevingsvergunningen en de algemeen plaatselijke verordening/bijzondere wetten vormen de raadsbesluiten van 17 november resp. 15 december 2014 het kader.

Voor overige leges, rechten en tarieven voor gemeenschapsvoorzieningen hanteren we voor 2020 een stijgingspercentage van 1,5%, gebaseerd op gegevens van het Centraal Planbureau (CPB) vanwege de optredende inflatie. Uitzondering hierop zijn de leges waarvan de tarieven wettelijk worden bepaald (zoals tarieven paspoorten en rijbewijzen).

Rentepercentages

Als gevolg van de vernieuwing BBV en de invoering van de Vennootschapsbelasting (VPB) is de wijze van rentetoerekening aan taakvelden (voorheen producten) gewijzigd. De rentekosten moeten aan de desbetreffende taakvelden worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag. In de notitie rente 2017 van de commissie BBV wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en -baten in de begroting en jaarstukken. De bepalingen en richtlijnen van deze notitie zijn in werking getreden met ingang van het begrotingsjaar 2018. In 2016 heeft de commissie BBV al een notitie uitgebracht over hoe om te gaan met de rente vanaf 2016 bij de grondexploitaties. De verwachting is dat voor de begroting 2020-2023 voor de grondexploitatie een rentepercentage van 2,03% moet worden gehanteerd en dat voor de (overige) aan taakvelden toe te rekenen rente (evenals het geval is voor de begroting 2019-2022) een omslagpercentage van 2,0% kan worden gehanteerd. Deze berekeningen worden bij het voorbereiden van de begroting 2020 geactualiseerd aan de hand van geactualiseerde begrotingscijfers over 2020. Ook voor de berekening van kapitaallasten van toekomstige investeringen wordt het percentage van 2,0% gehanteerd.

Voor de rente van tijdelijk op te nemen financieringsmiddelen met een korte looptijd, het zgn. 'kortgeld', wordt voor 2020 1,50% aangehouden (dit was in de begroting 2019-2022 voor het jaar 2020 2,00%). De rente voor "kortgeld" is nog steeds historisch laag. Er zijn geen aanwijzingen dat daar op korte termijn verandering in komt. Voor het begrotingsjaar 2021 en de volgende jaren wordt daarom voorgesteld 2,00% aan te houden.

Aan voorzieningen die op contante waarde zijn gewaardeerd wordt rente toegevoegd gelijk aan het percentage waarmee de voorzieningen contant zijn gemaakt.

Voor de berekening van de zgn. bespaarde rente geldt een percentage van 1,5% en voor rentebijdraving aan de reserves wordt eveneens een percentage van 1,5% aangehouden.

Een uitzondering geldt voor reserves die dienen als dekking voor kapitaallasten van investeringsuitgaven (o.a. bestemmingsreserve kapitaallasten gemeentehuis). Hier wordt voor de rentebijdraving een percentage gelijk aan de omslagrente gehanteerd.

Verloop inwoners en woningen

Voor berekeningen van het meerjarig financieel perspectief worden onderstaande ramingen aan gehouden. Deze aantallen zijn onder andere van belang voor de berekening van de algemene uitkering en de OZB-ontvangsten.

Tabel verloop inwoners en woningen

Stand per:	Inwoners *)	Woningen **)
1 januari 2019	18.071	7.669
1 januari 2020	18.121	7.719
1 januari 2021	18.171	7.769
1 januari 2022	18.221	7.819
1 januari 2023	18.271	7.869

*) De stand per 1 januari 2019 is het definitief door het CBS vastgestelde bevolkingscijfer. Voor de jaren 2020-2023 is rekening gehouden met een voorzichtige inschatting van de bevolkingsontwikkeling (jaarlijks verhoging: 50 inwoners).

**) De stand per 1 januari 2019 (aantal verblijfsobjecten met een woonfunctie) is gebaseerd op de gegevens verzameling via de Landelijke voorziening Basisregistraties Adressen en Gebouwen (LV BAG). De toename van het aantal woningen (verblijfsobjecten) vanaf 2019 is gebaseerd op de Primos prognose (200 woningen in 4 jaar).

BIJLAGE 1 OVERZICHT BELEIDSWENSEN CUP EN SPP

FINANCIËEL KADER 2020-2022		- = nadelig in financieel kader				
Onderdeel	2020	2021	2022	2023		Toelichting en Effect lager/geen budget
Saldo ontwerpbegroting 2019-2022	390.427	622.875	870.031	870.031		
AU septembercirculaire 2018	30.000	-73.000	-57.000	-57.000		
Raadsbesluit nov18 over nieuw beleid	-350.678	-105.446	45.640	45.640		
	69.749	444.429	858.671	858.671		
Pr Algemene autonome ontwikkelingen						
div Loonmaatregelen	-360.000	-360.000	-360.000	-360.000	3% 2019 (deels verwerkt in de begroting 2019) en 2,5% 2020 loonmaatregel CAO + 1% soc. Lasten.	
1 Vergoeding raadsleden	-80.000	-80.000	-80.000	-80.000	verhoging als gevolg van wetswijziging	
div Prijscompensatie/Indexering incl DOWR/Verbonden partijen/etc	-215.000	-215.000	-215.000	-215.000	Richtlijnen, contractafspraken obv 2019 en begroting 2020, incl verzekeringen	
div Kapitaallasten				10.000	Betreft vrijval met financieel effect (excl. Grex, heffingen en overige dekking)	
4 Rente/Financiering	42.000				Vrijval rente in 2020. Bij uitwerking begroting 2020-2023 worden de consequenties van de financiering berekend.	
Subtotaal algemene autonome ontwikkelingen	-613.000	-655.000	-655.000	-645.000		
Ontwikkelingen Algemene uitkering (MC2019)						
BCF plafond bijstelling obv 2018	-85.000	-85.000	-85.000	-85.000		
Compensatie algemene uitkering	523.000	471.000	114.000	407.000	Uitwerking MC2018	
Subtotaal ontwikkelingen Algemene Uitkering Meicirc. 2019	438.000	386.000	29.000	322.000		
Pr Ontwikkelingen bestaand beleid						
1 Raad: nieuwe vergaderwijze	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000	o.a. met burger raadsvoorzitters en raadsleden	
1 Vergoeding raadsleden: bijkomende kosten	-11.000	-11.000	-11.000	-11.000	raadsbesluit	
1e Berap 2019 College: budget voor lidmaatschappen/congressen	-5.000	5.000	-5.000	-5.000	1e Berap 2019: budget al jaren structureel te laag voor bijscholing/bijhouden actuele ontwikkelingen	
1 Brandweerkazerne Wesepe: kapitaallasten/onderhoud	PM	PM	PM	PM	Wesepe 2020 en Welsum 2023, bij uitwerking begroting 2020-2023	
1 Hogere bijdrage RIEC en veiligheidsstrategie 2019-2022	-3.960	-3.960	-3.960	-3.960	1063-2019 RIEC van 0,15 naar 0,30 per inwoner 0,07 voor veiligheidsstrategie, besloten door het AB VRII	
2 Capaciteit grondzaken	-22.200	-22.200			De vraag voor extra capaciteit komt voort uit een autonome ontwikkeling. De grondexploitatie, de diverse projecten en de toename van de kavelverkoop legt een groot beslag op de uren van Grondzaken.	
2 Areaal uitbreiding IBOR	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000	Niet honoreren betekend een verkapte bezuiniging op onderhoud openbare ruimte.	
2 Voor en vroegtijdse educatie (VVE), vrijval budget	21.300	21.300	21.300	21.300	vrijval gemeentelijke middelen agv hogere bijdrage rijk 16305-2019	
3 Kwijtscheldingen minima op basis van Leidraad Invordering	0	0	0	0	extra benodigd budget van € 25.000 bovenop de raming € 75.000 structureel wordt gecompenseerd door aanpassing van het beleid.	
3 Kinderopvang met sociaal medische indicatie	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000	Laatste jaren is een flinke overschrijding op dit budget geboekt	
3 Ontwikkeling sociaal domein	pm	pm	pm	pm	Wordt nader uitgewerkt in de begroting ishm de mc2018	
3 Wijziging BTW sport / SPUC-regeling	-39.000	-39.000	-39.000	-39.000	Wetswijziging btw sport, nadeel sporthal Wijhe, gaat in vanaf 2019.	
3 1e Berap 2019: vrijval budget gym- en zwemvervoer	10.000	10.000	10.000	10.000	Vrijval budget is het gevolg van een leuwa aanbesteding van het gym- en zwemvervoer miv schooljaar 2018-2019	
3 Connected	25.000	25.000	25.000	25.000	Verlaging bijdrage uitvoering Wsw in afwachting van financiële meerjarenplanning van Connected	
4 Onroerende zaakbelasting	60.000	60.000	60.000	85.000	prjindexering 1,5% plus woningtoename 2023	
4 DOWR instandhouding etc	-27.000	-27.000	-27.000	-27.000	kaderbrief DOWR 2020-2023 exl indexering, bedrag checken	
4 SPP: processen archief	-35.200	-35.200	-35.200	-35.200	Onvoldoende beheer op archief, zolang er geen volledige digitalisering is zal er meer capaciteit op DIV moeten om te voldoen aan de Archiefwet, budget tot en met 2023	
div Maatschappelijk vastgoed: Meerjaren onderhoudsplanningen	-17.200	-17.200	-17.200	-17.200	2723-2019 Gemeentelijke gebouwen, excl brandweerkazernes	
Subtotaal bestaand beleid	-124.260	-124.260	-102.060	-77.060		
Totaal concept begroting 2020-2023	-229.511	51.169	130.611	458.611		

Onderdeel	2020	2021	2022	2023		Effect lager/geen budget
Pr Noodzakelijk nieuw beleid						
1 75 jaar vrijheid	-10.000					Dan geen eigen activiteit te ontpoolen in de gemeente. Ontbreken van cofinanciering door provincie
1 SPP: Openbare orde en veiligheid: uitvoering APV	-27.000	-27.000	-27.000	-27.000		Veiligheidsrisico's. Evenementaanvragen kunnen niet bijtijds worden afgehandeld.
2 SPP: Duurzaamheid uitbreiding 1fte + tijdcap naar structcap	-17.800	-17.800	-17.800	-17.800		Ambities worden niet gehaald, alleen focus op zon en wind
2 CUP: Duurzaamheid: budget beleidsontwikkeling, projecten en kansrijke initiatieven	-25.000	-15.000	-10.000	-10.000		Alleen uitvoering wettelijke taken. Geen uitvoering geven aan klimaatkkoord CO2 reductie.
2 CUP: Klimaatadaptatie: uitvoering plan van aanpak	pm	pm	pm	pm		Geen aandacht kunnen geven aan thema klimaatadaptatie, werkt indirect door klimaatbestendigheid, fasering mogelijk
2 CUP: Invoering omgevingswet en omgevingsvisie	-116.500	-156.500	-241.000	-203.500		Onvoldoende kwaliteit en voortgang in implementatie Omgevingswet en realisatie transitie opgave ruimtelijk domein. Geen/onvoldoende capaciteit om complexe inhoudelijke opgaven in het ruimtelijk domein te kunnen realiseren. 10% korting kunnen we opvangen door de uitvoering te faseren/vertragen in omgevingsplantraject. Consequentie is dat het proces vertraagd en dat we minder (eigen) medewerkers kunnen inzetten in het traject of meer reguliere uren moeten inzetten.
2 Extra onderhoudsbudget civiel/technische kunstwerken (IBOR)	-28.000	-28.000	-28.000	-28.000		kapitaalsvermindering, onveiligheid, schade
2 Cultuurhistorische waardenkaart	-53.000					Bij geen budget: niet kunnen voldoen aan wettelijke verplichting. Bij lager budget: minder adequate wijze van uitvoering
2 Reconstructies/rehabilitaties 2019-2020 Openbare ruimte		-30.114	-29.779	-29.445		Hangt samen met o.a. rioleringswerkzaamheden
3 CUP: Consultant statushouders	-40.000					Ontwikkeling statushouders om te participeren in de samenleving (participatieladder) blijft achter. Minder aandacht voor begeleiding, na 2020 naar G-LP in afwachting effect invoering inburgeringswet
3 CUP: Onderwijsinvesting cluster Olst-Boskamp-Den Nul	-9.610	-105.705	-192.191	-192.191		aanullende korting van 10% leidt tot een onoverbrugbare 'restopgave'.
3 Participatie statushouders	-27.900	-27.900	-27.900	-27.900		Hogere onderhoudskosten voor schoolbesturen, aanvragen vervangende, gezondheidsvoorzichting en kosten participatieverklaring statushouders. Noodzakelijke kosten omdat dit een wettelijke verplichting is.
3 SPP: WMO consultant	-64.000	-64.000	-64.000	-64.000		toename aantal meldingen en complexiteit meldingen geeft extra werk, voor bestaande capaciteit waardoor werkwijze onder druk komt (vervallen huisbezoek/keukentafelgesprek, afgeven telefonisch indicaties en toename afhandelingstermijn)
4 CUP: Informatieveiligheid en privacy	-65.000	-65.000	-65.000	-65.000		Risico op sanctie Autoriteit Persoonsgegevens. Geen uitvoering van de AVG en geen invulling aan dataleken.
4 SPP: Processen: privacy, controle rechtmatigheid;	-42.900	-42.900	-42.900	-42.900		Geen uitvoering van de AVG en geen invulling aan IV en nazorg dataleken en geen invulling aan Rechtmatigheidsverklaring.
4 SPP: Scholing en training	-20.000	-30.000	-30.000	-40.000		Minder goed opgeleide medewerkers, grotere kans op fouten. Minder kwaliteit van de organisatie
4 Uitvoeringsplannen ICT DV, SD, RD en BV	-9.000	-9.000	-9.000	-9.000		We hebben geen keuze.
4 Uitbreiding formatie: werplekkosten	PM	PM	PM	PM		
Totaal noodzakelijk nieuw beleid	-555.710	-618.919	-784.570	-746.736		
Begroting 2020-2023 incl noodzakelijk nieuw beleid	-785.221	-567.750	-653.959	-288.125		
Oplossingen/fasering noodzakelijk nieuw beleid						
10% taakstelling op noodzakelijk nieuw beleid	56.000	62.000	78.000	75.000		
Geen 10% korting op onderwijsinvesting Olst	-1.000	-11.000	-10.000	-19.000		
Taakstelling op bestaand begroting	400.000	500.000	500.000	500.000		
Verlubbelen toeristenbelasting		70.000	70.000	70.000		
Extra verhogen OZB met 2% in 2020, 3% in 2021, 5% in 2022, 2% in 2023	80.000	120.000	200.000	80.000		
Totaal oplossing tm noodzakelijk nieuw beleid	535.000	741.000	829.000	706.000		
Begroting 2020-2023 incl gewenst noodzakelijk beleid en opl.	-250.221	173.250	175.041	417.875		

Onderdeel	2020	2021	2022	2023	Effect lager/geen budget
Pr Gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit					
1 CUP: Dienstverlening: uitvoering programma dienstverlening	-25.000	-25.000			doelstelling raad om waarderingscijfer 7 te halen wordt waarschijnlijk niet gehaald. Budget koppelen aan de looptijd visie en uitvoeringsprogramma
1 SPP: Dienstverlening: capaciteit social media; digitalisering webteam	-49.500	-12.500	-12.500	-12.500	er is onvoldoende capaciteit om snel en adequaat dienstverlening te bieden via social media.
1 SPP: Participatie: ondersteuning en communicatie	-31.800	-31.800			Geen bijdrage aan de doorontwikkeling van participatie
2 CUP: Duurzaamheid: budget beleidsontwikkeling, projecten en kansrijke initiatieven	-51.563	-48.438			Betreft uitvoering niet-wettelijke taken. Geen of beperkte uitvoering geven aan Klimaatakkoord: CO2 reductie.
2 SPP: Duurzaamheid uitbreiding 1fte + tijdscap naar structcap	-73.250	-73.250	-31.063	-31.063	Ambities worden niet gehaald, alleen focus op zon en wind.
2 Hoogwaterbeschermingsprogramma / meekoppelmansen	-60.000				Voorbereidingskrediet €60.000 voor uitwerking meekoppelmansen waarvan de uitvoering in de KN2021-2024 wordt meegenomen.
2 Hoogwaterbeschermingsprogramma / meekoppelmansen			pm	pm	Vrijtjedseconomie: programma versterking IJsselzone en ontwikkeling IJsselzone, recreatieve fietsverbindingen KN2021-2024
2 Beleidsplan wegen 2020-2023/wegreconstructies	pm	pm	pm	pm	geen inzicht in samenhang en voordelen bundelen van projecten en werken
2 CUP: Opzetten nieuwe woonvisie	-20.000				Dekking uit geormerkt geld. Woningvoorraad voldoet niet aan de vraag uit de samenleving. Werkzaamheden voor de projecten kunnen niet worden uitgevoerd, kavelvekoop stagneert.
2 CUP: Invoering omgevingswet en omgevingsvisie	-93.500	-55.500	-9.000	-6.500	Onvoldoende kwaliteit en voortgang in implementatie Omgevingswet en realisatie transformatieopgave ruimtelijk domein. Geen/onvoldoende capaciteit om complexe inhoudelijke opgaven in het ruimtelijk domein te kunnen realiseren. Bij korten 20%-budget komt de continuering van de reguliere dienstverlening in gevaar (het verliezen van omgevingsvergunningen). In 2021: halvering functie programmamanager.
2 Stimuleringsfonds asbestsanering					Mogelijke uitvoering binnen bestaand budget.
2 SPP: strategische denkkracht ruimtelijk domein en leefomgeving	-90.000	-90.000			Onvoldoende kwaliteit/voortgang implementatie Omgevingswet en realisatie transformatieopgave RD. Geen/onvoldoende capaciteit om complexe inhoudelijke opgaven in het RD te kunnen realiseren.
2 SPP: Woningbouw: beleidsintensivering 0,15fte	-11.900	-11.900	-11.900	-11.900	Woningvoorraad voldoet niet aan de vraag uit de samenleving. Werkzaamheden voor de projecten kunnen niet worden uitgevoerd, kavelvekoop stagneert
2 Subsidie molen Olst	-3.351	-3.351	-3.351	-3.351	Over de subsidiëring zijn afspraken gemaakt. De indexering 2020 voor alle molens is verwerkt onder autonome ontwikkelingen (indexering).
2 CUP: Leefbaarheid: aanpak hondenpoep	-2.500	-2.500			Geen aandacht voor overlast hondenpoep, irritatie bij inwoners.
2 CUP: bijdrage Regio Zwolle	-24.000	-24.000	-24.000	-24.000	Niet beschikbaar stellen van extra bijdrage betekent uittreding uit de Regio Zwolle.
2 CUP: Naar vitaal platteland: bijdrage visietraject in Sallanddeal	-10.000				Geloofwaardigheid gemeente in geding. Opmaat/bouwsteen voor integrale omgevingsvisie valt weg. Gemeente moet zelf wensen ambities uit de samenleving halen, dit is nog kostbaarder.
2 SPP: Vitaal platteland: inzet medewerker Salland Deal	-7.700	-7.700	-7.700	-7.700	Geloofwaardigheid gemeente in geding. Opmaat/bouwsteen voor integrale omgevingsvisie valt weg. Gemeente moet zelf wensen ambities uit de samenleving halen, dit is nog kostbaarder.
3 CUP: welzijn: ondersteuning verenigingen etc					Incidenteel budget in 2019. Verenigingsleven verder onder druk, impact op professionals of verdwijnen van
3 CUP: Openbare bibliotheek: handhaven huidige voorzieningen		-22.000	-22.000		Sluiting vestiging Wijhe.
3 CUP: Onderwijshuisvesting cluster Wijhe-Boerhaar			-9.396	-103.359	Hogere onderhoudslasten voor schoolbesturen, aanvragen vervangende nieuwbouw voor scholen op termijn, dat ook geld kost. Een aanvullende korting van 20% leidt tot een onoverbrugbare "restopgave". Daarnaast wordt er al uitgegaan van een fasering van 2 jaar. Na 2024 een hoger bedrag: € 187.926.
3 CUP: Verlenging programma transformatie sociaal domein	-41.500				Dekking uit geormerkt geld. Transformatie wordt onvoldoende geborgd en projecten vinden geen doorgang of duren langer.
3 CUP: Verbeteren communicatie minimabeleid	-6.500	-6.500			Dekking uit geormerkt geld. De gewenste verbetering van de communicatie kan niet doorgevoerd.
3 CUP: lokaal gezondheidsbeleid	-19.000	-9.500			Dekking uit geormerkt geld.
3 Sport- en cultuurstimulering	-5.000	-5.000			Bestaand beleid dat tot nu toe incidenteel gefinancierd is
3 SPP: Sociaal domein: strategische denkkracht	-54.800	-54.800			Teamleider meer belast, minder mogelijk in verbinding sociaal en ruimtelijk domein.
3 Participatie statushouders	-18.600				Betreft ontmoetingsactiviteiten vrouwelijke statushouders, vervoer naar taalklas Peperhof en spreken Vluchtelingenwerk. Die kunnen niet worden gecontinueerd. Mogelijk uitval in taalklas en statushouders kunnen voor begeleiding na de eerste 14 maanden niet meer terecht bij Vluchtelingenwerk.
3 CUP: Subsidie KCOW, uitvoering kernactiviteiten	-2.635	-2.635	-2.635	-2.635	Huidige subsidieafspraken worden niet gecontinueerd, minder geld beschikbaar voor culturele activiteiten in onze gemeente.
3 Sociaal domein: project DagenDoen	-50.000				Geen ruimte voor experimenten (heeft gevolgen voor transformatie, stopzetten DagenDoen na 2020). Voor dit laatste is alleen in 2020 budget geraamd.
4 SPP: Digitale transformatie: coordinator; medewerker digitalisering; data-analist	-142.600	-106.800	-35.800	-35.800	De afstand tussen de digitale wereld en Olst-Wijhe wordt steeds groter. We werken inefficiënt en minder effectief als we niets doen. Geen data-analyse: schrappen formatie data-analist.
4 SPP: Strategisch HR	-25.000				HR blijft wat het is. Minimaal. Weinig op arbeidscommunicatie en vergrijzing personeelsbestand. Als we een strategisch HR beleid los laten dan ook geen investering nodig.
4 SPP: ondersteuning team LO	-11.200	-11.200	-11.200	-11.200	
4 SPP: Medewerkers: HR	-32.000	-32.000			HR blijft wat het is. Minimaal. Passief en reactieve HR advies. Weinig ruimte voor nieuwe zaken. Focus voornamelijk op ontwikkelen en doorvertalen van wet- en regelgeving en CAO. Weinig op arbeidscommunicatie en vergrijzing personeelsbestand.
4 SPP: Processen: ondersteuning bedrijfsvoering	-28.000	-28.000			Geleidelijke invoering mogelijk.
4 SPP: Management: capaciteit teamleiderstaken PMA; ondersteuning DTO	-67.500	-67.500			Geen flexibiliteit binnen team Bedrijfsvoering.
4 SPP: Financien: versterking financieel advies en ondersteuning	-93.750	-93.750			Hogere productiviteitsnorm (teamleider) PMA. Teamleider PMA: hogere productiviteitsnorm PMA. Geen flexibiliteit, te hoge werkdruk, kans op uitval, doorontwikkeling team PMA stopt.
4 Uitbreiding formatie: werkplekkosten	PM	PM	PM	PM	Kwaliteit Financien en tijdigheid oplevering producten. Geleidelijk invoeren mogelijk.
Totaal gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit	-1.152.148	-825.624	-180.545	-250.008	
Dekking gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit					
Reserve SD: Verlenging programma transformatie sociaal domein	41.500				
Reserve NTBM: RB2017 verbetering communicatie minimabeleid	6.500	6.500			
Lokaal gezondheidsbeleid: dekking lokaal transformatiebudget	19.000	9.500			
Investeringsreserve: binnenstedelijke vernieuwing: woonvisie	20.000				
Reserve NTBM: Beleidsplan wegen 2020-2023/wegrec: PVA					
Totaal dekking gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit	87.000	16.000	0	0	
Totaal gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit incl. dekking	-1.065.148	-809.624	-180.545	-250.008	
Begroting 2020-2023 incl. gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit	-1.315.378	-636.374	-5.504	167.867	
Oplossingen/fasering gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit					
20% taakstelling op gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit	213.000	162.000	36.000	50.000	
Geen 20% korting op onderwijshuisvesting Wijhe	0	0	-2.000	-21.000	
Geen 20% korting op bijdrage regio Zwolle	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000	
Geen 20% korting op subsidie molen Olst	-670	-670	-670	-670	
Geen 20% korting op subsidie KCOW	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	
Totaal dekking gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit	206.330	155.330	27.330	22.330	
Begroting 2020-2023 incl. gewenst nieuw beleid HP + oplossingen	-1.109.048	-481.044	21.826	190.197	

Onderdeel	2020	2021	2022	2023	Effect lager/geen budget
Pr Gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit maar voorlopig geparkeerd					
2 CUP: Duurzaamheid: budget beleidsontwikkeling, projecten en kansrijke initiatieven	-30.937	-29.062	-32.500		Extra korting van 30% toegepast. Betreft uitvoering niet-wettelijke taken. Geen uitvoering geven aan klimaatakkoord CO2 reductie.
Duurzaamheid SPP uitbreiding capaciteit	-43.950	-43.950	-18.637	-18.637	Extra korting van 30% toegepast. Betreft uitvoering niet-wettelijke taken. Geen uitvoering geven aan klimaatakkoord CO2 reductie.
2 SPP: strategische denkracht ruimtelijk domein en leefomgeving			-90.000	-90.000	Onvoldoende kwaliteit/voortgang implementatie Omgevingswet en realisatie transitieopgave RD. Geen/onvoldoende capaciteit om complexe inhoudelijke opgaven in het RD te kunnen realiseren.
2 SPP: Invoering omgevingswet en omgevingsvisie		-38.000			Betreft: gehalveerde functie programmamanager. Onvoldoende kwaliteit en voortgang in implementatie Omgevingswet en realisatie transitieopgave ruimtelijk domein. Onvoldoende capaciteit om complexe inhoudelijke opgaven in het ruimtelijk domein te kunnen realiseren.
2 CUP: Leefbaarheid: aanpak hondenoep			-2.500	-2.500	Geen aandacht voor overlast hondenoep, irritatie bij inwoners.
3 Sport- en cultuurstimulering			-5.000	-5.000	Bestaand beleid wat tot nu toe incidenteel gefinancierd is
3 Sociaal domein: experimentenbudget	-25.000	-75.000			Geen ruimte voor experimenten (heeft gevolgen voor transitie), stopzetten DagenDoen na 2020.
3 SPP: Sociaal domein: strategische denkracht			-54.800	-54.800	Teamleider meer belast, minder mogelijk in verbinding sd en rd
3 Participatie statushouders		-18.600	-18.600	-18.600	Betreft ontmoetingsactiviteiten vrouwelijke statushouders, vervoer naar taalklas Peperhof en spreken Vluchtelingenwerk. Die kunnen niet worden gecontinueerd. Mogelijk uitval in taalklas en statushouders kunnen voor begeleiding na de eerste 14 maanden niet meer terecht bij Vluchtelingenwerk.
4 CUP: Informatieveiligheid en privacy	-7.000	-7.000	-7.000	-7.000	Risico op sanctie Autoriteit Persoonsgegevens. Geen uitvoering van de AVG en geen invulling aan datalekken.
4 SPP: Scholing en training	-20.000	-10.000	-10.000		Minder goed opgeleide medewerkers, grotere kans op fouten.
4 SPP: Strategisch HR	-25.000				HR blijft wat het is. Minimaal. Weinig op arbeidscommunicatie en verrijzing personeelsbestand. Als we een strategisch HR beleid los laten dan ook geen investering nodig.
4 SPP: Medewerkers: HR			-32.000	-32.000	HR blijft wat het is. Minimaal. Passief en reactieve HR advies. Weinig ruimte voor nieuwe zaken. Focus voornamelijk op ontwikkelen
4 SPP: Processen: ondersteuning bedrijfsvoering			-28.000	-28.000	Geen flexibiliteit binnen team BV.
4 SPP: Digitale transitie: data-analist	-63.000	-63.000			Betreft functie data-analist. De afstand tussen de digitale wereld en Olst-Wijhe wordt steeds groter. We werken inefficiënt en minder effectief als we niets doen.
4 SPP: Management: capaciteit teamleiderstaken PMA	-20.000	-20.000			Teamleider PMA benodigd 60.000, geparkeerd 20.000: hogere toerekening productiviteitsnorm PMA. Geen flexibiliteit, te hoge werkdruk, kans op uitval, doorontwikkeling team PMA stopt.
Totaal gewenst nieuw beleid, hoge prioriteit maar voorlopig geparkeerd	-234.887	-304.612	-299.037	-256.537	
Pr Gewenst nieuw beleid, midden en lage prioriteit (geparkeerd)					
1 Participatie	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	organisatie is kwantitatief en kwalitatief minder goed toegerust om snel en adequaat te reageren op initiatieven van inwoners
1 SPP: Participatie: ondersteuning en communicatie			-31.800	-31.800	Geen bijdrage aan de doorontwikkeling van participatie.
1 SPP: subsidiecoördinatie	-17.500	-17.500	-17.500	-17.500	initiatieven van gemeente en inwoners missen kansen op externe financiering
1 CUP: Nota integraal veiligheidsbeleid 2020-2023	pm	pm	pm	pm	Meer prioritering in inzet BDA's.
2 SPP: Duurzaamheid uitbreiding 1 fte + tijdcap naar structcap			-67.500	-67.500	Ambities worden niet gehaald, alleen focus op zon en wind, zie ook collegevoorstel/energievisie
2 CUP: Leefbaarheid: ondersteuning plaatselijk belang ca	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000	Vraagt wel extra ambtelijke capaciteit, extra tijd en onzekerheid voor PB.
2 Mobiliteit	pm	pm	pm	pm	
2 Verkeersmaatregelen	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	Geen mogelijkheden voor treffen kleine verkeersmaatregelen, toenemend gevoel verkeersonveiligheid
2 SPP: Mobiliteit: uitvoeringscapaciteit mjoop	-15.900	-15.900	-15.900	-15.900	Geen sturing op integraliteit MJOP. Kansen voor kostenbesparing (werk met werk) en externe financiering worden niet gepakt
2 SPP: Gebiedsgericht werken: toezichthouders/wijkbeheerders	-111.800	-111.800	-111.800	-111.800	Buitendienst blijft op huidige niveau
3 CUP: Uitvoering beleid preventie en handhaving drank- en	-8.400	-8.400	-8.400	-8.400	Minder inzet op preventie, doelen worden niet of in mindere mate behaald.
3 CUP: Nieuwe huisvesting historische vereniging Wijhe	pm	pm	pm	pm	Sluiting Wijhes museum
3 CUP: Subsidie KCOW, uitvoering kernactiviteiten	-4.365	-4.365	-4.365	-4.365	Geparkeerde deel. Geen ruimte voor o.a. culturele barometer/agendafunctie
3 CUP: Cultuureducatie	pm	pm	pm	pm	Wegvallen van provinciale en landelijke subsidies.
3 CUP: Samenwerking onderwijs, welzijn, sport en jeugdzorg	pm	pm	pm	pm	Niet benutten van kansen (niet inzetten op preventie leidt mogelijk tot hogere kosten jeugdhulp)
3 CUP: Consultant statushouders		-40.000	-40.000	-40.000	ontwikkeling statushouders om te participeren in de samenleving (participatieladder) blijft achter. Minder aandacht voor begeleiding. Afwachten wat de effecten zijn bij de invoering wet inburgering
3 Sociaal domein: experimentenbudget			-75.000	-75.000	Geen ruimte voor experimenten (heeft gevolgen voor transitie, stopzetten DagenDoen Budget in 2020 en 2021)
3 Onafhankelijke clientondersteuning	-10.000	-10.000			Geen clientondersteuning, 16443-2019
4 CUP: Financieel beleid en lastendruk	pm	pm	pm	pm	inefficiënt werken, veel inspanning bij helder krijgen van personeelslast, wordt nader onderzocht
4 CUP: Duurzame alternatieven lokale heffingen	pm	pm	pm	pm	Onderzoek naar mogelijkheden
4 Doorvoeren prijsindexering	-120.000	-120.000	-120.000	-120.000	Blijven hanteren nullijn voor subsidies, die gemeente verstrekt aan verenigingen, instellingen en voor gemeentelijke budgetten.
4 SPP: externe mobiliteit	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	werkdruk, functioneren, extra kosten
4 SPP: Digitale transitie: coördinator; medewerker digitalisering; data-analist			-134.000	-134.000	De afstand tussen de digitale wereld en Olst-Wijhe wordt steeds groter. We werken inefficiënt en minder effectief als we niets doen.
4 SPP: Financien: versterking financieel advies en ondersteuning	-33.550	-33.550	-127.300	-127.300	kwaliteit financien en tijdigheid oplevering producten. Geleidelijk invoeren mogelijk.
4 SPP: Management: uitbreiding formatie teamleider BV;	-14.000	-14.000	-14.000	-14.000	TL BV 14.000: Keuzes moeten maken, rol onvoldoende kunnen uitvoeren waardoor er "steken" vallen. Hoge werkdruk.
4 SPP: Management: capaciteit teamleiderstaken PMA; ondersteuning DTO			-87.500	-87.500	Teamleider PMA 60.000: hogere toerekening productiviteitsnorm PMA. Geen flexibiliteit, te hoge werkdruk, kans op uitval, doorontwikkeling team PMA stopt. Ondersteuning DTO 27.500.
4 SPP: Flexibiliteit: dekking loonkosten PMA; ondersteuning projectleiders; flexibel budget MO	-69.600	-69.600	-69.600	-69.600	Geen flexibiliteit intern en naar bestuur, administratief werk wordt gedaan door duurdere pl-uren, niet meedanken aan de voorkant bij projecten in wording, te hoge werkdruk medewerkers, kans op uitval.
4 Uitbreiding formatie: werkplekkosten	pm	pm	pm	pm	afhankelijk van invulling SPP
Totaal gewenst nieuw beleid, midden en lage prioriteit	-470.115	-510.115	-989.665	-989.665	
Begroting 2020-2023 incl gewenst nieuw beleid	-1.814.042	-1.295.771	-1.266.876	-1.056.006	